

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. VII. Matrimonium ratum sæpiùs ob causam dissolvit Ecclesia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

CONCLUSIO VII.

Matrimonium ratum sæpius ob causam dissolvit Ecclesia.

304. Diversa dispensationes in Matrimonio rato ex Antonino. R Es facti est, supponens tamen jus dissolvendi; alioquin dissolutiones factæ invalidæ fuissent. Porro Ecclesiam sæpius ob causam dispensasse, testis est in primis S. Antoninus 3. part. tit. 1. c. 21. §. 3. in fine, ibi: Vidi aliquas Bullas, & Mart. 5. & Eug. 4. continentis talem dispensationem, sive dissolutionem Matrimonii non consummati, contrahentibus postmodum illis cum aliis. Unde tales non sunt condemnandi; sed nec consulendum est alicui, ut procuret talem dissolutionem sive dispensationem, cum Theologi videantur tenere, quod non possit dissolvi, nisi per ingressum Religionis. Ita Antoninus.

305. Navarrio. Secundus testis est Navarrus, Sum. latina c. 22. n. 21. ubi sic ait: Dividitur etiam (Matrimonium) ante consummationem per dispensationem Papæ, iusta de causa factam, secundum Glossam singularem cap. Ex publico, de Convers. conjug. receptam ab omnibus puris Canonistis, & à Theologis Canonum peritis, contra puros Theologos, excepto Cajetano to. 1. Opuscul. tract. 28. Quorum opinio adeo servatur, quod etiam ter vel quater ad petitiones, consilio meo, antequam in Urbe venissem, oblatas, fel. record. Paulus 3. & Pius 4. per suas dispensationes dissolverunt quædam Matrimonia, omnino clandestinè contracta, nondum consummata, in remedium animarum, alioquin probabiliter periturarum.

306. Cajetano. Quod attestor, ne quis secutus Sotum lib. 7. de Just. & jure, contra Cajetanum unum, scrupulum ingerat iis, qui ejusmodi sanctissimâ gratiâ fruuntur, vel posthac fruuntur: nam & post eum Michaël à Medina lib. 5. de Sacror. homi. continentia, & Cajetanum & communem est secutus. Hæc ille. Et Cajetanus dict. loco ait: Nostri temporibus pluries hoc factum videtur.

Idem testatur Henriquez lib. 11. de Matr. c. 8. n. 11. ibi: Tuta est sententia in praxi, & probabilior, valere dispensationem ex Papæ auctoritate divinitus datam, & licitam esse, dum urget gravis causa. Sic quidam Pontifices leguntur dispensasse, ut Mart. 5. Eug. 4. Benedict. & sæpè Pius 4. & Gregorius 13. Et in Comment. lit. F. sic lego: Navar. c. 22. n. 21. ait, quod Pontifex ob illius intercessionem dispensavit cum 7. Imo & Greg. 13. uno die dispensavit cum undecim. Hæc ille.

307. Sed malè legit Navarrum, ut patet ex his malè in verbis ejus supra relatis; non enim dicit:

Ter & quater, quæ faciunt 7. sed: Ter vel quater. An autem Ter vel quater secundum Henriquez sint idem, quod 7. nescio, saltem secundum me non sunt septem, nec secundum aliquem possunt esse septem, si ly Vel, accipiat disjunctivè, sicut communiter accipitur. Nec apparet, quare hic deberet accipi conjunctivè pro ly Et, quamvis subinde ita accipiat.

Et verò Greg. 13. uno die cum undecim dispensasse, reverà satis multùm est, ut quis credere debeat; fortè & hic Henriquez pro quinque vel sex, legit quinque & sex, quæ idem sunt, quod undecim.

Quidquid sit de hoc numero, nullus negat; Pontifices sæpius dispensasse factò, an etiam jure, id est, quod hic disputatur. Et verò jure saltem probabili fecisse, non videtur negandum; tum propter auctoritatem gravissimorum Doctorum, Pontifici concedentium eam potestatem; tum propter bonas rationes, quibus hi Doctores innituntur, ac proinde Omnes fateri debent, rem hanc ad minimum esse dubiam: in dubiis autem sententiæ Superioris standum est; arg. cap. Ad aures, de Tempor. Ord. ibi: Honestius & tutius est subjctis, debitam Præpositis obedientiam impendendo in inferiori ministerio deservire, quam, cum Præpositorum scandalo, graduum appetere dignitatem.

Ubi Gloss. verb. Obedientiam, in fine: Si verò dubium sit præceptum, propter bonum obedientiæ excusatur a peccato, licet in veritate sit malum, 23. q. 1. Quid culpatur, ibi: Ergo vir justus si forte sub Rege homine, etiam sacrilego, militet, rectè potest illo jubente bellare, si vice (aliàs civica) pacis ordinè servans, quod sibi jubetur, vel non esse contra Dei præcepti certum est, vel utrum sit, certum non est, ita ut fortasse reum faciat Regem iniquitas, innocentem autem militem offendat ordo serviendi. Ita Divus Aug. lib. 22. contra Faustum c. 75.

Cum ergo saltem dubium sit, immo probabile valde, Pontificem habere potestatem dissolvendi Matrimonium ratum non consummatum, sic dissolutus à Matrimonio rato, tunc poterit ad alias nuptias transire.

Atque hæc est prima probatio Sanchez lib. 2. disp. 14. n. 2. (ubi tenet hanc sententiam tamquam probabiliorè) scilicet factum tot Pontificum, quibus utique cum totius Ecclesiæ regimine incumbat, Spiritus S. magis assistit; & videtur non parvus error in regimine, si Matrimonia illa verè non fuissent dissoluta, & per consequens, subsequenti Matrimonia invalida, & omnes copulæ adulteria, saltem materialia.

Sed huic factò recentiorum Pontificum, ut eos vocat Pontius lib. 9. c. 3. n. 4. opponitur (inquit ille) judicium antiquorum. Nam Alex. 3. in App. Concil. Lateran. p. 6.

B b b b b 3

relaxis Navarrum.

308. Dispensationes illas fuisse justas probatur.

Cap. 5. de Temp. Ord.

309. Fuisse non parvus error in regimine Ecclesiæ, si fuissent invalida.

Sanchez.

310. Pontius opponit judicium antiquorum.

304. Diversa dispensationes in Matrimonio rato ex Antonino.

305. Navarrio.

306. Cajetano.

Sous. Medina.

Henriquez.

307.

CON-

quorum Pontificis, Alex. tertii,

cap. 8. inquit: Super hoc inquisitioni tue taliter respondemus, quod si legitimus consensus ea solemnitate, qua fieri solet, presente scilicet Sacerdote, aut etiam eius notario, sicut etiam in quibusdam locis adhuc observatur, coram idoneis testibus interveniat de presenti, ita quod unus alium in suo mutuo consensu verbis expressis recipiat, utrimque dicendo: Ego te recipio in meam, & ego te in meum, sive sit iuramentum, sive non, non licet mulieri alii nubere, & si nupserit, & fuerit carnalis copula subsequuta, ab eo separari debet, & ut ad primum redeat, Ecclesiastica districtione compelli, quamvis alii aliter sentiant, aliter etiam a quibusdam prædecessoribus nostris sit aliquando iudicatum. Ita Alex. 3. Salernitano Archiepiscopo, & refertur extra de Sponsa duorum, cap. 3.

808
qui reprobat iudicium prædecessorum suorum,

Ubi reprobat iudicium prædecessorum suorum, qui iudicaverant, se posse dissolvere Matrimonium ratum non consummatum, idque re ipsa fecerant in calu proposito, scilicet, secundo jam contracto Matrimonio & consummato, ad multas evitandas diffensiones, ut jam deinceps dissoluto primo, possent tutam conscientiam in secundo, quod cohabitatione confirmabant, remanere.

311. & Innoc. 3.

Idemque eod. tit. c. 5. rescribit Innoc. 3. Mutinen. Episcopo in hæc verba: Ne vero turpis sit pars, quæ suo non congruit universo, & Ecclesia Mutinen. tenere debeat humiliter & servare, quod B. Petri Sedem, & suam Metropolim sequi viderit, & docere: In Matrimonio de cetero contrahendis illud te volumus observare, ut postquam inter legitimas personas consensus legitimus inter venerit de presenti, qui sufficit in talibus, juxta Canonicas sanctiones, & si solus defuerit, cetera etiam cum ipso coitu celebrata frustrantur, si persona junctæ legitime, cum alius postea de facto contrahant, quod prius de jure factum fuerat, non poterit irritari.

312. qui reprobat consuetudinem solvendi Matrimonii.

Ubi Innoc. reprobat consuetudinem, quæ (ut dicitur in priori parte d. cap.) dicitur in Mutinensi obtinuit civitate, ut si quis juraret se aliquam ducturum, & circa carnis copulam desponsasset, si consequenter desponsasset aliam, & etiam cognovisset, primo cognita ad iudicaretur viro, non quæ prius extitit desponsata.

Non tamen vocat eam corruptelam.

Sed quamvis hanc consuetudinem, ut dixi, & patet ex posteriori parte d. cap. reprober, haud equidem vocat eam corruptelam; sicuti in jure solent vocari consuetudines, quæ sunt contra jus naturale, cap. 11. de Consuetudine, sequentis tenoris: Cum tanto sint graviora peccata, quanto diutius infelicem animam detinent alligatam, nemo sanæ mentis intelligit, naturali juri (cujus transgressio periculum salutis inducit), quacumque con-

Cap. 11. de Consuet.

suetudine (quæ dicenda est veritas in hac parte corruptela) posse aliquatenus derogari. Ita Greg. 9.

Cur autem Innoc. non vocet dictam consuetudinem civitatis Mutinensis corruptelam, fortè; quia initium habuit legitima dispensatione alicujus Pontificis prædecessoris, de quo Alex. 3. quam Innoc. revocavit, judicans utique, vel Pontificem non habere potestatem dispensandi, aut certè illam causam non fuisse sufficientem; maxime pro lege aliqua generalis constituenda, ut Matrimonium ratum per subsequens consummatum dissolvatur.

Undè etiam illi, qui admittunt Pontificem posse dispensare tali calu, negant, eum posse generalem legem condere: Vnde dicitur tur enim (inquit Sanchez supra citatus, §. 4.) quedam dissipatio, & decet talia non nisi per injuriam dirimenda Matrimonia, ut per cohabitacionem & consummationem aliorum, nec est verisimile, Christum dedit eam Pontifici potestatem, quæ in destructionem tendit.

Placet audire Covarruviam de hac controversia to. 1. de Matr. part. 2. cap. 7. §. 3. n. 5. Hoc, inquit, vinculum conjugale, etiam ante carnalem copulam, vim propriam & individuan habet connexionem ex divina institutione. Unde fit, ut prior Matrimonio nondum consummato, nec liceat posterius contrahere, nec si contractum fuerit, valeat, nec præferatur priori, etiam si posterius sit carnali copula consummatum, cap. fin. cap. Licet de Sponsa duorum.

Nec refert à quibusdam Rom. Pontificibus quandoque iudicatum fuisse, posteriori Matrimonio, consummatum carnali conjunctione, esse priori, nondum consummato, præferendum, uti refert Alex. in d. cap. Licet: quia dicti Romanæ Pontifices non ita iudicarunt legem condidit. Nam et si Hostiensis ac ceteri in cap. de Sponsa duorum, dixerint: Papam potest condere legem, quæ Matrimonium prius, nondum carnali copula consummatum, per secundum coitu accedente, dissolvatur, sicuti possent ipsi Rom. Pontifices dispensatione Matrimonium ratum nondum consummatum dirimere; quorum aliorum Cajetanus etiam comprobat, tamen ab Alex. in d. cap. fin. prædicta Hostiensis opinio displicet, nec defendi jure potest.

Ex quo etiam potest perpendi illud dictum ad textum in d. cap. fin. ut sit expressa decisio servanda in Matrimonio, in quo consummatum est DD. ibi sententia, quod Matrimonium secunda, carnali copula consummatum, non illud textum, præferenda sunt primis non

317
Objectio
l. fin. C.
de Legib.
Solutio
Covar.

318
Aliud ar.
Ponti præ.
generalia
quæ potest.
Eorum di.
per anst.

B. O. S. C.
Sac. Matrimonii
pars 11.
De Contractu & Sacramento Matrimonii.

consummatis. Quibus accedit, quod consuetudo, cuius ille textus meminit, honesta ac iuxta communiter credebatur; quo casu nova lex non vult præterita punire, ex litera ejusdem textus, dum dicit: *De cetero*. Hæc ille.

Et aliquibus interjectis, in quibus docet, consuetudinem illam non dissolvit Matrimonium, quamvis excuserit à peccato, sic ait: Id autem, quod dicit text. in d. cap. *Licet*: à prædecessoribus nostris aliter quandoque judicatum, est referendum ad iudicium particulare ex propria opinione: sicut de Celestino refert textus in c. *Quantum*, de Divort. non autem ad Decisionem Rom. Pontif. atque ita illum textum intelligit Cajet. 2. part. Apologiz de Auct. Eccles. c. 19. Nam textus in d. cap. *Quantum*, dum refert Celestinum dicentem: Matrimonium dissolvi, si alter conjugum labatur in hæresim, est intelligendus ita, ut planè dicamus, Celestinum id sensisse, non tamen legit sanxisse, neque veluti certum diffinisse. Ita Covarruvias.

Et si ei objicias leg. fin. Cod. de Legibus, in principio. *Si Imperialis Majestas causam cognitionaliter examinaverit & partibus cominus constitutis, sententiam dixerit: omnes omnino iudices, qui sub nostro Imperio sunt, sciant hanc esse legem, non solum illi causa, pro qua producta est, sed & omnibus similibus.*

Respondet Covar. sup. §. 4. n. 23. Illa constitutio est intelligenda, quando Princeps Legislator, etiam occasione alicujus controversiæ, quæ inter privatos contingit, legem aliquam, ejusque sensum explicat, & interpretatur eâ mente, ut illa interpretatio vim legis universalis habeat: non autem erit illa decisio admittenda, si simpliciter ipse Rex vel Imperator, aut Pontifex jus dicens privatis, aliquam ferat sententiam, minimè constituens, illius interpretationem generalem fore, nec expressim legis verba ita interpretatur, ut inde constet, voluisse Principem, illam diffinitionem, legis vim obtinere. His addo: verbum, *Judicasse*, in d. cap. *Licet*, in eodem sensu accipi posse, quo verbum, *Sentio*, aut, *Opinor*, quod in hac specie tradit Melchior Cano lib. 6. de Locis theol. c. 8. Hæc ille, quem sequitur Sanchez sup.

Sed revertamur ad Pontium. Pontifices (inquit ille) non judicant causam sufficientem ullam, ad dissolvendum Matrimonium ratum nondum consummatum; cum tamen attigerint nonnullas ex his, propter quas recentiores Pontifices dispensarunt. Senferunt ergo illi, nullam esse causam, ob quam Matrimonium dissolvi possit.

Id, quod dixi, convincit manifestè testimonium Innoc. 3. qui in cap. *Ex parte*, de

Convers. conjug. Archiepiscopo Lugd. de Convers. conjug. scribit in hæc verba: *Ex parte tua est intimatum; quod cum quedam mulier velum viduitatis coram duobus Abbatibus assumpsisset, benedictione solemnè cum celebratione Missæ ac Litaniâ (sicut debuit) accedente, quidam nobilis proponebat, se prius mulierem ipsam mediantibus interuentis per verba de præsentibus, etiam interpositâ, desponsasse. Et infra. At illa se in illum consensisse confessa, dixit, quod audierat; eum esse leprâ percussam, & ob hoc ejus fuerat abominata complexus. Et infra.*

Nos autem inquisitioni tuæ taliter respondemus; quod eis possit non inconsulte videri, quod ex quo Matrimonium inter legitimas personas per verba de præsentibus contrahitur, illis viventibus in nullo casu possit dissolvi, nisi vivente reliquo alter ad secundâ votâ transmigret; etiamsi unus fidelium, inter quos est ratum conjugium, fieret hæreticus; & noller permanere cum altero sine contumelia Creatoris: nisi forè secus fieret ex revelatione divina, quæ superat omnem legem: sicut à quibusdam Sanctis legitur esse factum.

Nos tamen nolentes à prædecessorum nostrorum vestigiis declinare, qui respondere consulti: antequam Matrimonium sit per carnalem copulam consummatum, licere alteri conjugum, reliquo inconsulto, ad Religionem transire; ita quod reliquus ex tunc legitime poterit alteri copulari: hoc ipsum tibi consulis observandum in articulo prænotario: quamvis falsa sit causa, per quam ad susceptionem veli prædicta mulier est inducitur, cum sine qualibet tali causa id ipsum Religionis obtentu facere potuisset. Hæcenus Innoc.

In quo canone (inquit Pontius) expendo primùm; lepram supervenientem Matrimonio rato, non judicatam esse ab Innoc. 3. sufficientem causam dissolvendi Matrimonium, quam tamen sufficientem judicat Tho. Sanchez lib. 2 disp. 16. n. 5.

Sed næ Pontius malè expendit d. can. quippe Pontifex supponit lepram non subfuisse, seu falsam fuisse, ibi: *Quamvis falsa sit causa (id est, lepra) per quam ad susceptionem veli prædicta mulier est inducitur. Quid autem judicasset, si vera fuisset, unde constat ex illo Canone? Ergo gratis asserit Basilius, lepram ab Innoc. judicatam fuisse causam insufficientem ad dissolvendum Matrimonium ratum.*

Deinde (persequitur Pontius) expendo illa verba: *In nullo casu posse dissolvi, etiam altero in hæresim incidente, nisi tantùm ex divina revelatione; atque adeò ob solum ingressum in Religionem, qui casus habetur jam ex divina revelatione. Sensit ergo Innoc. nullam idoneam causam dissolvendi Matrimonium ratum, nisi quæ constiterit ex divina revelatione.*

Unde

319.
Resp. Pontificis.

320.
An in ea dicatur quod leprâ superveniens non sit causa sufficientis dispensandi.

321.
An sentiat Pontif. nullam esse causam sufficientem, præter revelationem divinam, Pontius.

Panormitanus

Unde Panormitanus, ipsa veritate compulsius, quamvis alibi in cap. Ex publico, de Convel. conjug. oppositum senserat, in hoc cap. in vers. Nos autem, hæc scribit: Argumentum valde optimum, quod Matrimonium contractum per verba de presenti, etiam carnali copula nondum consummatum, non potest dissolvi, nisi in casibus à jure expressis. Unde pondera textum in vers. Nullo casu, juncto vers. Nolentes &c. & sic satis bene facit iste textus in arg. Papam non posse dissolvere tale Matrimonium, nisi ex causa in jure expressa, vel omnino sibi simili. Hæc ille.

322

An Panormitanus sit hic sibi ipsi contrarius.

Planè ita loquitur Panormitanus in hoc cap. Sed nunquid sibi ipsi contrarius in d. cap. Ex publico? Poterit Lector judicare ex iis, quæ subjicio. Sic itaque ait. Concludit ergo ipse (Hostienensis) quod circa consummatum Papa non dispensat inter fideles; quia cum consummatio consistat in facto, non potest haberi pro non facta, 32. q. 5. c. Si Paulus, l. In bello, §. Facta ff. de Cap. & postli. re. Sed in non consummato Papa potest dispensare.

Unde dicit mirabile verbum; quod consensu utriusque sponsi potest Papa ex potestate absoluta dissolvere tale Matrimonium, nullà alià causa existente; sed ex potestate ordinaria potest ex causa dissolvere tale Matrimonium, ut hic (ubi causa erat ingressus Religionis) & idem secundum eum dicendum simili casu. Et nota illa verba: De potestate ordinaria & absoluta.

323. Exemplum cuiusdam Principis potentis dispensationem.

Pet. tamen hic recitat, quod dum quidam Princeps peteret ab Innoc. Papa, ut dissolveret Matrimonium non consummatum, per eum contractum; Papa respondit, se non posse; Principe allegante hanc Glosam (verb. Consummatum, ibi Vincentius dixit, quod Papa per dispensationem posset dissolvere tale Matrimonium) respondit Papa: Maledictus qui te docuit. Dicit, se tamen ignorare, an Papa dispensaverit; nec refert, quare maledixit Docentem; sed fortè ex eo, quia sine causa maxima non deberet Papa hoc facere. Cum his dictis Hostienensis, transeunt communiter DD. hic. Hucusque Panormitanus, referens solum sententiam Hostienensis, & Petri de Pal.

324. Expenduntur aliqua

Præterea; nunquid Panormitanus uspiam significat, causam in jure expressam, vel omninò similem, quam ipse judicat sufficientem, ut Papa Matrimonium ratum non consummatum possit dissolvere, necessariò habendam esse ex revelatione divina? An fortè nihil exprimitur in jure, nisi quod habetur ex revelatione divina?

Expendere debuisset Pontius hæc verba dicti Canonis: Quod etsi possit non inconsultè videri &c. Ubi Pontifex non affirmat abso-

lutè, rem ita se habere, sed, Non in consuetudine, non improbabiter posse asseri, quod Matrimonium ratum nequea dissolvi, nisi ex revelatione divina, scilicet alicui in particulari facta, ut colligitur ex illis verbis: Sicut à quibusdam Sanctis legitur expressè, puta Macario & Alexio, 27. q. 2. c. Scripsit §. Ecce. ubi non in illis verbis. Nota autem; quod sequitur: Non tenentes &c. id est, tamen si id aliquis potest dicere, idque non inconsultè, nihilominus nos dicimus, Matrimonium ratum non consummatum dissolvi per ingressum Religionis. An fortè, quia hoc Deus revelavit? Nulla mentio revelationis; sed, Nolentes à prædecessorum nostrorum consuetudine. Porro prædecessoribus hoc divinitus revelatum fuisse, unde constat. Hæc ergo probandum in manet. Porro, alio Matrimonium illud. Innocenti non committententum.

no Nunquid testimonium Nicolai Pontificis? Refertur 32. q. 7. c. 21. ubi, quod Matrimonium sibi contractum, & non consummatum, aut furor aut aliqua infirmitas accesserit, ob hanc infirmitatem conjugum ratum non possunt. Similiter sententiam dicitur, qui ab adversariis exsecrantur, aut non in iruncantur, aut à Barbaris exsecrari & furari.

Ex quibus (inquit Pontius sup. c. 6.) manifestum est, supervenientem impotentiam non videri Nicolao sufficientem causam dissolvendi Matrimonium; & tamen Th. Sanchez disp. citata n. 6. cum Allis, quæ refert, existimat, sterilitatem, vel etiam odium, & minor alia præbere sufficientem causam dissolvendi Matrimonio. Hæc ille.

Sed, meo iudicio, neque hic textus quidem quam evincit; hiquidem non solum loquitur de Matrimonio rato, non consummatum, sed generaliter de quocumque Matrimonio; clarum autem est, Matrimonium ita generaliter acceptum non posse dissolvi ob infirmitatem, aut impotentiam supervenientem; quia non Matrimonium consummatum; imò nec ratum tantum, propriè auctoritate conjugum. An autem id Pontifex posset facere, ibi non disputat Nicolaus; nec de eo fuerat interrogatus.

Ut ergo aliquid convinceret Pontius, adducere deberet testimonium alicujus Pontificis antiquioris, aut recentioris, qui interpellatus pro dispensatione Matrimonii tantum rati, ex causa infirmitatis aut impotentiae supervenientis, noluerit dispensare; alioquin perperam contra factum recentiorum Pontificum, opponit iudicium antiquorum.

Siquidem recentiores Pontifices requisiti, ut dispensarent ob infirmitatem supervenientem, dispensarunt; nam dum à Sixto

BIBLIOTHECA SACRAMENTORUM MATRIMONII

4. peteretur dispensatio in Matrimonio rato, fuerunt ei productæ quatuor copix dispensationum similium, factarum per Mart. & Eugen. 4. In una propter lepram supervenientem; in alia propter odium & malevolentiam, quæ emerferat inter virum & uxorem, ad scandala ulterius vitanda, ut refert Paulus Burgal. de Irregularitate 6. part. tit. de Sponsal. & Matr. n. 74.

Proflus, inquis, sic refert dictus Auctor. Sed etiam refert Soto 4. dist. 27. q. 1. a. 4. quod Adrianus 6. vir cum utriusque juris peritissimus, tum & rei Theologicæ non infimè doctus, cum ab illo hujusmodi dispensatio fuisset postulata, oblataque faurix sententia Cajetani, demiratus est, virum Theologum hoc sibi in animum inducere potuisse: & idè improbis precibus succumbens respondit, se dare quod posset, sed tamen credere nihil posse. Hæc Sotus.

Verum nec hoc testimonium juvat Pontium; cum hic Pontifex sit recentior iis, qui crediderunt se posse dispensare, & dispensarunt.

Ex quibus omnibus patet; sententiam, quæ docet, Pontificem posse dispensare, pro se habere, non solum recentiores Pontifices, sed etiam antiquiores Alexandro 3. & aliis, quos Pontius adducit. Quippe supponit Alex. suos prædecessores aliquando aliter judicasse. Atque hæc satis de prima probatione Sanchez, desumpta ex auctoritate Pontificum, seu eorum factis, id est, diversis dispensationibus in Matrimonio rato non consummato.

330. Sequitur secunda probatio ex ratione quasi à priori, quæ talis est: Pontificis potestas, quantum licet extendenda est, in iis præsertim casibus, qui Ecclesiæ utiles sint; credendum enim est, Christum, qui in necessariis non deficit, suo Vicario contulisse plenam potestatem ad ea, quæ bono Ecclesiæ regimini necessaria sunt: sed potestas dispensandi in Matrimonio rato, erat valde necessaria in Ecclesia: sæpè enim eveniet, ut Matrimonio rato dissoluto, multa scandala cessent: quod frequenter contingebat ante Trident. cum multi clam cum una, & ante consummationem publicè cum alia contrahebant, & Ecclesia cum non judicaret occultis, compellebat ad posterius Matrimonium invalidum, & ita manebant hi absque remedio: ergo credendum est, Christum hanc potestatem Pontifici contulisse. Ita Sanchez.

331. Sed hæc ratio multis modis infringitur & enervatur, inquit Pontius sup. n. 10. In primis; nam licet scandala activa evitanda sint, & in scandalo passivo, quod ex proximi fragilitate provenit, aliquid sit condonandum ejus infirmitati; attamen scandalo,

quod provenit ex depravatorum hominum malitia; nulla ratio postulat, ut occurratur indulgendo, sed coercendo & reprimendo. Cum ergo, qui clandestinè cum aliqua contraxerat, postea contrahit cum alia, cum qua scit nullum esse conjugium, satis indicet pravum animi affectum, parùm curandum de seditione, quæ ex eo oriri potest; sed legibus comprimendus; ut stet Ecclesiæ judicio. Et aliàs eà potestate concessâ, homines sic contrahentes impunè foeminas illuderent; cum scirent dispensandum à Pontifice ob scandala & dissensionem, si publicè etiam cum alia contraherent.

Deinde, eam rationem locum habere dici utcumque posset, si aliàs Ecclesia potestatem non haberet, quâ hujusmodi malis posset occurrere. Habet autem, quandoquidem potuit omnia clandestina Matrimonia irrita reddere, quod & fecit: & licet non in omnibus Regnis ea lex observetur; potest tamen Ecclesia suo jure ubique promulgare, & ad ejus legis observationem omnes universim compellere. Si ergo tam facillè illis damnis occurri potest, cur dicemus potestatem dissolvendi Matrimonium, naturâ suâ insolubile, relictam Pontifici ad peculiare casus? Ita interrogat Basil. sup. n. 11.

332. Responderi posset: Ecclesiam in particulari casu non tam facillè posse occurrere illis damnis, quæ nata sunt provenire ex Matrimonio rato, etiam publicè contracto; utputà si viro non conveniat cum foemina, si illi ista, & isti vicissim ille exofus sit ac gravis; si ex quo mutuum sibi ac reciprocum fidem sunt polliciti, causa se nova diffidii prodidit, ac verò etiam futuri inter eos divortii; v.g. quia amborum alter turpi ac foeda laborat in valetudine; quæ ne ad sanum penetrer eumque malè perdat, metuendi justa est causa. Et quamvis Ecclesia jure suo posset eos coercere & reprimere, præsertim quando ex mera malitia conjugum timentur illa damna; tamen sæpè non expedit, cum bono particulari, tum bono communi; præsertim quando timentur ex fragilitate conjugum: cur ergo non dicemus, Pontifici à Christo relictam potestatem dissolvendi hujusmodi Matr. rata, estò ex natura sua, seu potius ex institutione Divina, juxta alibi dicta, insolubilia? Neque enim ita Matrimonia rata, imò & consummata, naturâ suâ indissolubilia sunt, quin si Deus voluisset, Pontifici potestatem ea dissolvendi concedere potuisset.

Prorsus, reponit quispiam, potuisset concedere potestatem dissolvendi, etiam Matrimonia fidelitum consummata: & quidni concefferit, si ratio illa Sanchii aliquid probat? Quoties enim (inquit Pontius supra n. 12.) Matrimonia clandestina contrahentes consummabunt etiam clandestinè, antequam

Ccccc

quam

788
332.
Secundò;

333.
Resp. ad 1.
C. 2.

334.
Terria im.
pugnatio
Pontii.

quam cum secunda publicè contrahant? Si ergo pro data sibi potestate Ecclesia compellit ad cohabitandum secundæ, cum qua publicè contraxit, & idèd dissolutum esse vult primum; planè ut illorum animorum quieti consultum esset; non tantùm expedit collatam facultatem ad dirimendum ratum, sed etiam consummatum; aliàs ea scandala, quæ isti grave malum putant, non cessarent, neque haberet Ecclesia quidquid ad bonum regimèp necessarium est. Hæc ille.

335. *Quarta.* Et prosequitur n. 13. dicens: Denique; si, ut hac via occurreretur gravibus inimicitiiis atque discordiis, quæ dissoluto aliquo Matrimonio rato, sedari possunt, idèd concessam hujusmodi facultatem putant, eadem etiam ratione convincitur, datam etiam, ut dispenset in Matri. consummato fidelium. Nulla enim hæctenus Navarrus, aut Alii ejus sententiæ validi propugnatores, adèd gravia incommoda emeruisse in Ecclesia, aut adèd perniciosas seditiones excitatas legerunt, vel audierunt sedatas, dissoluto Matrimonio rato, quæ comparari ulla ex parte possint cum his seditionibus, quæ toti Ecclesiæ lugubres extiterè, & dissoluto Matrimonio: consummato facilè sedari potuissent.

Nam, ut ea omittam, quæ olim vidit Gallia atque Germania, dum nonnulli Reges repudiatis primis uxoribus, cum aliis de facto, non de jure contraxerunt, quorum conjugiorum causa Christianus orbis sæpè afflictatus est; quid comparari potest cum Anglici regni jactura, quam multis sæculis lugebit Ecclesia, cui facilè occurri potuisset dissoluto Matrimonio rato consummato Henrici 8. cum Catharina?

336. *Gravia incommoda non convincunt Papam posse dispensare in Matr. consummato.* Quod si adèd gravia incommoda, quæ hæctenus vidit Ecclesia, & præ quibus omnia alia levissima sunt, non convincunt, collatam esse à Deo Pontifici potestatem dispensandi in Matrimonio consummato, quâ potestate concessâ ingentia scandala, ut isti loquuntur, cessassent, graves discordiæ, & toti orbi Christiano perniciosæ sedatæ essent; cur levia alia incommoda & scandala activa ex hominum malitia profecta, quæ dicunt isti sedari, dissoluto Matrimonio rato, convincent, datam esse ejusmodi potestatem Ecclesiæ; maximè cum faciliori medio illis malis Ecclesiæ, potestate sibi tradita, occurrere posse ostenderit? Ita rursum interrogat Basilius.

337. *Resp. ad 3. Et 4. impugnationem.* Sed interrogo & ego unum verbum: Quod est illud facilius medium? Irritatio inquis, Matrimonii clandestini. Quæro iterùm: Nunquid hodie cessant illa mala, propter quæ vitanda Sanchez & Alii admittunt, Pontificem posse dispensare in Matrimonio rato non consummato? Cla-

rum est, quòd non; & certum est, Scelera Apostolicam post Tridentinum, & per consequens post irriationem Matrimonii clandestini, dispensasse. An forte sine causa? Nequaquam hoc præsumendum est de Vicario Christi; ergo per illam irriationem non satis occurrit illis malis, quæ sobriè nata sunt sequi ex Matrimonio rato, nisi per superiorem potestatem dissolvatur.

Igitur aliud medium facilius mensurandum Pontio, præter illam irriationem, & dissolutionem. Vel certè dandum, non esse necessarium, ut Ecclesia illis malis occurrat, sicut non occurrit illis malis, quæ eveniunt ex Matrimonio consummato. Cur enim potius, dicit aliquis, dispenseat occurrere illis malis, evenientibus ex uno Matrimonio, quàm ex alio? An forte, quia unum potest dissolvere, & esse aliud? Sed hoc est quod queritur, quæ potestas unum possit dissolvere: propter hæc ut illa mala, quàm aliud propter aliam, vel etiam majora mala.

Respondeo: quia unum est magis solubile, quàm aliud; quippe coactus est de, Matrimonium ratum solvi de facto per solemnem Professionem Religionis, per quam tamen non solvitur Matrimonium consummatum. Quare? Quia Deus voluit, Cur autem sic voluerit, penes ipsos qui Matrimonium, & ejus indissolubilitatem instituit, & in veteri lege, ut supra vidimus, concessit dissolubilitatem etiam Matrimonio consummati; ut quoque in nova lege, quando unus infidelium convertitur ad eam, altero renuente legitime cohabitatio non obstat, quòd eadem inconvenientia possint oriri ex hac dissolutione, quæ ex solutione Matrimonii consummati fidelium.

Ratio itaque à priori, voluntas Dei, non potest esse injusta, sed semper rationabilis est, quàmvis rationes sæpè non debeat. Impraesentiarum, quæ voluntas Dei per Professionem solemnem solvitur, veluti vinculum Matrimonii consummati, veluti rati, forsità ratio fuit; quia unum vinculum sine minori inconvenienti dissolvi potest, quàm aliud, ut nimis clarum est. Præterea, quia Matrimonium consummatum significat unionem hypostaticam Verbi cum humanitate omninò indissolubilem; etque non solum essentialiter, sed etiam integraliter & accidentaliter perfectum; Matrimonium autem ratum integraliter & accidentaliter imperfectum, significans unionem Christi cum anima per charitatem, quæ non raro dissolvitur per peccatum mortale; non quidem in universum, sed hæc & nunc in particularibus membris Ecclesiæ.

Igitur ex eo, quòd Pontifex possit dis-

B O N O
Sacramentum
paris
LXXX

pensare in Matrimonio rato, ad evitanda aliqua inconvenientia, non rectè inferitur: ergo etiam potest dispensare in Matrimonio fidelium consummato, ad evitanda eadem vel majora inconvenientia. Ratio à priori, sicut antè dixi, voluntas Christi, quæ cognoscitur ex factis Pontificum, qui in uno Matrimonio sæpius dispensarunt, ut ostensum fuit; in alio autem nunquam, tametsi timerentur alioqui gravissima mala; signum profecto, quoddam edocti, ut piè creditur, à Spiritu sancto, non agnoverint in se potestatem dispensandi in uno Matrimonio, secus in alio.

341. Non est ullo modo verisimile (inquit Diana part. 8. tract. 1. resol. 61. ubi diffusè tractat hanc controversiam) Pontifices in re tanti momenti errare, cum eorum error graviter Ecclesie noceret. Nam non solum esset in facto, sed redundaret in doctrinam Ecclesie perniciosam; quia suo facto implicitè docent, post Matrimonium ratum conjuges posse à se invicem separari sine injuria, & sine gravi irreverentia erga Sacramentum.

Confirmatur; eorum error esset circa unum ex præcipuis capitibus Religionis nostræ, qui sanè esset intolerabilis.

342. Objectiones solvuntur.

Dices: errorem tantum esse speculativum, in quo excusantur, è quod sequantur probabilem variorum DD. sententiam. Respondetur: id non satisfacere, cum etiam error speculativus in doctrina morum, vel in facto, ex quo sequeretur error in doctrina morum, & præsertim in Sacramentis, esset perniciosissimus Ecclesie. Undè dicendum, Pontificem in hoc non solum excusari propter DD. auctoritatem; sed potius ex eo, quod adhibito maturo examine id fecerit, confirmari DD. sententiam.

Confirmatur propositio.

Confirmatur propositio; nullus potest dubitare, quin Dominus Deus non solum in favorem Religionis, sed etiam variis aliis de causis possit Matrimonii vinculum solvere; nec potest merito dubitari, quin possit hanc facultatem communicare Ecclesie; cum ergo nihil sit, quod aperte contrarium evincat, ex facto Pontificum omnino dicendum est, eam communicasse, ne alioquin Ecclesia ex eorum facto gravissimè deciperetur. Hactenus Diana.

343. Gregor. 13. dispensavit cum duce Albano.

Et aliquibus interpositis ait, Gregorium 13. dispensasse cum duce Albano vulgò de Alva de Tormes, qui contraxerat primò Matrimonium de præsentì per Procuratorem cum filia ducis de Alcalá, Hispali; & secundo cum alia, quod consummaverat Et certè sufficere deberet cuicumque Christiano, quantumvis litterato, Romanos Pontifices (& præcipuè B. Pium V. alioqui sanctissimum, ac eximium Theo-

logum) sæpè dispensasse in prædictis Matrimonii nondum consummatis, quod facere solent, vel pro pace servanda, vel pro odio & inimicitias evitandis, ortis post contractum Matrimonium; vel propter lepram supervenientem, vel ob promovendum virum ad Episcopatum ratione majoris boni, vel ut permaneat in secundo consummato. Hæc ille.

344. Causa propter quam potest dispensari. Sanchez. Pontius.

Plures adhuc causas enumerat Sanchez supra disp. 16. quas his verbis perstringit Pontius sup. n. 14. Prima est: conditionis disparitas; nam Matrimonia ut suavia sint, inter æquales esse oportet. Secunda; gravis timor scandalì futuri, ex quo rixæ & neces oriri posse credantur. Tertia; fornicationis timor, è quod uxor non placeat. Quarta; si vir omni conatu quærat uxorem repellere, absque sanioris mentis spe; cui adde odium, quod inter conjuges emerfit. Quinta; lepra superveniens, & adde etiam, contagiosum morbum. Sexta; impotentia superveniens; imo & addunt alii sterilitatem. Septima, quando alter conjugum dicit, se non habuisse animum contrahendi, & ut præstet verum consensum nullo modo induci potest. Octava; ut vir efficiatur Episcopus. Postremam addunt alii; mutuum conjugum consensum. Ita Pontius.

345. Contra arguit Pontius, & probat non sufficere nisi in rarissimo casu.

Et continuo subdit: Hæc certè omnia, simul in unum conjuncta, levissima sunt, si comparantur cum his, quæ supra retulimus, & dissoluto Matrimonio consummato cessassent. Et, ut verum fatear, quoties has causas ab Auctoribus assignatas, considero, videntur mihi, ferè omnibus dissolvendis Matrimonii viam aperuisse. Nullum enim ferè contrahitur, in quo istarum causarum aliqua reperiri non possit, aut harum exemplo aliæ similes; cum tamen, licèt daremus, posse Pontificem dispensare, non nisi cum magno Principe, & ubi alicujus Regni jactura immineret, faciendum esset. Idque sic ostendo.

346. exemplo status Monastici.

Obligatio Status monastici apud Deum non major est, neque strictior, quàm cujuslibet alterius voti simplicis; & tamen cum Pontifex quotidie dispenset in votis simplicibus, Statu monastico nullum liberat, nisi ne alicujus Regni deficiat hæres; quia Matrimonium quoddam spirituale cum Religione, cui se etiam tradidit, contractum est. Et tamen sæpè ex non dissoluto Statu monastico graves rixæ, inimicitie, infelices exitus, fornicationis pericula, animus aversus ab Institutis Regularibus sine probabili correctionis spe, defectus consensus, quem ut præstent induci non possunt, morbi contagiosi supervenientes, quibus redduntur inhabiles ad obsequia præstanda Religionì, cui

cui se traditionis contractu obligarunt, mutuo etiam Religionis & Religiosi consensus.

Quod si nulla istarum causarum idonea censetur ad dispensandum in obligatione Status monastici; in Matrimonii vinculo, jure naturali insolubili, & ex cujus dissolutione majora possunt incommoda sequi, quam ex dissolutione Status monastici, adeo leves causas dicemus sufficere? Nequaquam sane. Hucusque Pontius.

347. Toris singula causa sufficiens.

Examinemus singula: atque in primis ait: *Hæc omnia simul in unum conjuncta levissima sunt* &c. Responderetur: satis gravia esse, non solum omnia simul in unum conjuncta; sed etiam fortè singula, non ut Pontifex debeat dispensare, sed ut possit, si ita sibi expedire videatur, possit, inquam, dispensare in vinculo Matrimonii rati, quod longè minus est vinculo Matrimonii consummati, per quod conjuges effecti sunt una caro; & ex cujus dissolutione longè minora, ut supra dictum est, & cuilibet rem consideranti patet; nata sunt provenire inconvenientia, quam ex dissolutione Matrimonii consummati.

Nec ideo aperitur via omnibus ferè Matrimonii dissolvendis.

Nec ideo aperitur via, omnibus ferè Matrimonii dissolvendis; quia raro occurrit aliqua ex causis assignatis ante consummationem Matrimonii, quæ plerumque brevi ipsum contractum subsequitur, antequam conjuges se mutuo adhuc penitus noverint; & sicut supra insinuavi, et si Pontifex ob illas causas posset dispensare, tamen non semper tenetur; sed potest plerumque cogere conjuges ad Matrimonii consummationem; unde etiam de facto rarissime dispensat, quia judicat nimiam frequentiam minimè expedire bono communi, propter inconvenientia, quæ nata sunt sequi.

348. Non est necesse ut sit magnus Princeps cum quo dispensetur. Perez.

Porro quod addit; *Licet daremus posse Pontificem dispensare, non tamen nisi cum magno Principe* &c. putat Perez de Matr. disp. 20. sect. 7. n. 11. nimis rigidum esse. Moveor, inquit ille; tum ex ipso usu; nam, ut docent viri graves, dispensarunt de facto Pontifices cum aliis viris, qui non erant magni Principes, nec imminet regi alicujus jactura: usus autem & consuetudo multum valet hæc in re; non enim verisimile est, Pontifices pios & valdè doctos, temerè usos fuisse suâ potestate in re tam gravi. Tum etiam; quia cum Matrimonium ratum sit præcisè vinculum, mutuo consensu conjugum initum, non videtur ita indissolubile, quin per potestatem publicam, supernaturaliter concessam, dissolvi queat ad bonum Ecclesiæ regimen, & ad salutem fidelium spiritualem. Ita Perez. Qui postea respondet ad argumenta Pon-

tii, & observat, satis justas esse causas enumeratas à Sanchez, & ab Aliis, ut possit Pontifex dissolvere Matrimonium ratum.

Nam in primis, notabilis in qualitate disparitas, quando contrahentes sunt ratione, biliter conditione imparis; & affectione cæcâ, & magnâ levitate ducti, incurrunt Matrimonium, causa justa censetur, quæ magis adversatur mutua amicitia ac concordia, ad quam ordinatur Matrimonium, quam notabilis disparitas, inde enim experientia teste, infelices exitus oriuntur.

Præterea; gravis timor scandalis magis futuri, unde graves rixæ ac necesse oriuntur in magnum damnum commune, causæ sufficiens; quia inde facile ad discordiam perpetuam, & uxoris necesse devenit periculum.

Rursus; lepra alteri superveniens, quæ impedit mutuum corpus utrumque, quod nun contagiosis periculum, cuius periculum gentissima. Nam Matrimonium ordinatur ad mutuum corporis usum, ratione proles procreandæ, & etiam ad extinguendum ardorè libidinis; & lepra hanc utrumque impedit, ob magnum contagiosis periculum; unde absolute finis ordinarius Matrimonii non obtinetur. Unde refert Burgensis de Irregularitate part. 6. tit. de Sponsal. n. 74. Mart. 5. dispensasse ob lepram.

Sufficiens est etiam causa illa, ut vir efficiatur Episcopus, si id sit valdè necessarium ad bonum commune: nam causa bono communi consulendi, sufficiens esse censetur.

Denique: *mutuus conjugum consensus*, non solum præcisè, sed prout est conjunctus cum tali odio ac discordia, ut inde infelices exitus timeantur, absque ulla remedii spe, sufficiens est causa, ut contrahatur ex secunda causa jam adducta. Ita lego apud Dianam sup. resol. 65.

Quid ergo ad argumentum Pontificis? Obligatio status monastici, & cetera de deo: Pontificem posse, si vis, de talibus causis; quàm ne alicujus Regni hæresis fiat, alicquem liberare Statu monachico, in ordinariè tamen id non facit, quia non est factum propter inconvenientia, quæ possent subsequi, si frequenter id fieret. Sicut etiam superius dixi, raro Pontificem dispensat in Matrimonio rato, tametsi occurrit aliqua prædictarum causarum (quàmvis alioquin posset) quia judicat frequentiam non expedire, propter inconvenientia, inde nata provenire.

Deinde posset responderi: Profiterentur solemnem Religionis esse majus vinculum, & ideo non rectè sequi; potest Pontifex dum occurrunt prædictæ causæ, dissolvere Matrimonium ratum; ergo etiam dispensare in voto solemnem.

B. O. S. C. Sacramentum Matrimonii

352.

Audite Sanchium supra disp. 14. n. 2. Pontifex, secundum probabilissimam sententiam, potest dispensare in voto solemnium Religionis; ergo & in Matrimonio rato. Probo Consequentiam; quia votum solemnium est fortius vinculum, cum dissolvat Matrimonium ratum; & utrobique est traditio, & minor in Matrimonio, cum fiat soli homini; in voto autem Deo & homini: si ergo potest Papa in majus vinculum, quod dissolvit ipsum Matrimonium ratum, a fortiori poterit in Matrimonium: nam si vinculo vincenstem te; a fortiori vincam te; *De access. ff. de Divers. tempor. præscripti.*

Nec obstat, si assignetur ratio differentie, eò quòd Matrimonium sit Sacramentum: nam disp. præced. n. 7. latè probavi, ex hac parte non habere indissolubilitatem. Hæc ille. Et ecce tertia probatio sententia Sanchez.

353.

Respondet Pontius sup. n. 16. Quòd attinet ad dispensationem voti solemnium, redditur facile diversitatis ratio. Quia in Professione fit etiam traditio Religionis, quam accipit Prælati; & eo non acceptante, non obligant illa vota, quorum fundamentum est traditio; cumque Pontifex sit Ordinarius, cui etiam tamquam Religionis Superiori fit traditio, eam traditionem potest rejicere, eaque rejecta, cessat obligatio status Religionis in illo. Ita Basilii.

Confimiliter respondet Corduba lib. 1. qq. Theolog. q. 25. ubi diffusè tractat præsentem controversiam; & adhæret sententia; neganti Pontifici potestatem dissolvendi Matrimonium ratum; respondet, inquam; dispensatio in votis omnibus est concessa Papæ per eandem rationem; quia scilicet ibi est jus Divinum vel naturale non absolutum, sed ortum vel pendens ex præsupposita voluntate vel actu hominis: secus in Matrimonio quocumque etiam rato; quia ejus vinculum & obligatio est de jure Divino & naturali absoluto; ut est obligatio Baptismi & Confessionis, vel Pœnitentiæ, in quo Papa dispensare non potest.

Et ad probationem: *Si potest in fortius* &c. Respondeo distinguendo Antecedens: conceditur enim, quòd votum solemnium est fortius activè, quàm Matrimonium ratum, ex quo illud dissolvere potest: non tamen est fortius passivè, id est, non est indissolubilius. Sicut enim stat, quòd aliquod agens naturale, putà ignis, sit majoris activitatis, & minoris resistentiæ, quàm aqua; & è converso; ita in proposito, votum solemnium est activè fortius, id est, majoris activitatis ad dissolvendum Matrimonium ratum; quia quoad hoc est de jure Divino absoluto; sed non passivè; quia quoad hoc est minoris

resistentiæ; ex quò per Papam dissolvi potest; quia quoad id, est de jure divino ex suppositione, vel orto ex humano actu, vel voluntate; idèd quoad hoc minus forte est: Matrimonium autem ratum ex jure Divino & naturali absoluto; & ex consequenti passivè fortius est, ut videlicet, nisi per ipsum Deum dissolvi non possit. Idèd in quo sensu conceditur Antecedens; quòd scilicet votum solemnium est activè fortius, negatur Consequentia; quia à fortiori activè, ad fortius passivè, æquivoce proceditur. Ita sunt verba Cordubæ.

Et similibus verbis respondet ad aliud argumentum, desumptum ex cap. *Inter corporalia*; de Translatione Episcopi: ubi dicitur: *Cum fortius sit spirituale vinculum, quàm carnale, arbitari non debet, quin omnipotens Deus spirituale conjugium, quòd est inter Episcopum & Ecclesiam, suo tantum judicio reservaverit dissolvendum; qui dissolutionem etiam carnalis conjugii, quòd est inter virum & feminam, suo tantum judicio reservavit; præcipiens, ut quòd Deus conjunxit, homo non separet. Non enim humana, sed potius divina potestate conjugium spirituale dissolvitur, cum per translationem, depositionem, aut cessionem Auctoritate Romani Pontificis (quem constat esse Vicarium Jesu Christi) Episcopus ab Ecclesia removeatur: & ideo tria hæc, quæ præmissa, non tam constitutione Canonica, quàm institutione divina soli sum Rom. Pontifici reservata.* Ita Innoc. 3.

Ex quo arguitur; quòd si illud fortius vinculum Episcopi cum sua Ecclesia Papa potest auctoritate divina sibi data dissolvere; ergo à fortiori, eadèd auctoritate dissolvere potest vinculum Matrimonii rati, quòd minus forte est. Et hæc Consequentia inde magis probatur, quòd ea, quæ de vinculo Matrimonii non dividendo dicuntur Matt. 19. Papa in supradicto cap. expressè tribuat Episcopo cum sua Ecclesia; ut patet ex verbis mox recitatis.

Pro solutione, inquam, hujus argumenti, notat Corduba sup. quòd aliqua obligatio dicitur major vel fortior alià dupliciter. Uno modo, quia peccatum contra illam est majus aut gravius, ut est mortale respectu venialis; aut etiam mortalis peccati non æquè gravis. Alio modo, quia indissolubilior: & sic obligatio de non mentiendo, quòd ex suo genere solum est veniale, est major; quia scilicet nunquam; etiam pro salvanda vita, dissolvi potest: & ita ad d. cap. *Inter corporalia*, dico; quòd conjugium Episcopi cum sua Ecclesia, est quidem majus, id est, dignius & perfectius, quia scilicet spirituale, & ad prolem spiritualiter Deo generandam, ut ibi glossat Panormitanus: est etiam majus vel fortius, quia sub

Ccccc 3 ma-

355.

Aliud arg. pro sententia Sanchez desumptum ex cap. 2. de Trans. Episc.

356.

Aliqua obligatio dicitur fortior alià dupliciter, ex Corduba.

Resp. ad d. cap. 2. ex ead. Auctoritate. Panormit.

Quare Papa potest dispensare in voto quàm in Matrimonio, ex Corduba.

Votum solemnium est fortius activè, non passivè, quàm Matrimonium ratum.

majori culpa obligat: nam gravius peccat Episcopus, qui sine causa auctoritate sua suam dimittit Ecclesiam, quam vir suam dimittens uxorem: & hoc est, quod in d. cap. præterdicitur, & ad hunc solum finem sunt intelligendæ auctoritates, quæ de Matrimonio corporali ad metaphoricum & spirituale Episcopi cum sua Ecclesia transferuntur, & ei attribuuntur; non tamen est majus vel fortius, id est, indissolubilius, quam Matrimonium ratum, quod sola Papæ auctoritate vel dispensatione dissolvi non potest.

357. *Confirmatur.*

Nec oppositum ibi Papa dicere voluit, ut patet ex eodem Innoc. in cap. *Ex parte*, 2. de *Convers. conjug.* & de *Divort.* cap. *Gaudemus*, & cap. *Quanto*, Nam & in cap. *Ex publico*, de *Convers. conjug.* dicitur, illud Matth. 19. *Si quis dimiserit uxorem suam machatur, esse intelligendum de Matrimonio consummato.* Cum ergo intelligat de eodem, de quo prius dixerat: *Quos Deus conjunxit* & c. ex quo textu ibidem uniformiter de eodem Matrimonio semper loquitur; sequeretur utique, quod sicut Episcopatus vinculum cum sua Ecclesia, de quo dicit, illa verba esse spiritualiter intelligenda, ita & Matrimonium consummatum posset Papa dissolvere, eadem ratione ipsius Innocentii; quia scilicet majus seu fortius est vinculum Matrimonii spiritualis Episcopi cum sua Ecclesia, quam carnalis consummati, quod tamen nullus fidelium dixit. Non igitur intendit, nisi, ut declaratum est. Hactenus Cordubensis.

Cordubensis patris principium.

Sed quis non videt, hunc Auctorem manifestè petere principium? Quippe supponit, Matrimonium carnale esse indissolubilius Matrimonio spirituali, quod tamen in quæstione est, & ab Adversariis negatur, intelligendo per Matrimonium carnale, Matrimonium ratum; hoc ergo non supponendum, sed probandum manet.

358.

Ex d. cap. 2. non satis probatur Matr. spirituale esse indissolubilius carnali.

Quamquam, ut verum fatear, non satis probetur ex d. cap. *Inter corporalia*, Matrimonium spirituale esse indissolubilius, ut ostenditur ex Glossa ibi, verb. *Fortius*, quæ sic ait: *Id est, dignius: quoniam carnale in veritate fortius est, quia dissolvi non potest, etiam si interveniat consensus Papæ, & ipsorum conjugum; immò manent conjuges separatim, scilicet propter fornicationem, 32. q. 7. c. 1. & 2. & inf. de Jurejurando c. Tuanos, & durat usque ad mortem, 7. q. 1. Sicut alterius, inf. de Sepult. c. De uxore, nisi in casu ante carnalem copulam, inf. de Convers. conjug. Ex publico. Spirituale verò conjugium in multis dissolvitur casibus, translatione, renuntiatione & depositione Auctoritate Papæ, ut sup. cap. prox. & ideo minus est forte, sed dignius. Hæc Gloss. Ubi manifestè distin-*

guit inter Matrimonium carnale, ratum tantum, & consummatum.

Et procul dubio fortius est Matrimonium carnale consummatum, & etiam ali- quo modo fortius est Matrimonium carnale ratum; quia de jure communi non solvitur, nisi in uno casu, scilicet dum quis solemniter profitetur Religionem, tamen Matrimonium spirituale scilicet de jure communi dissolvatur, ut patet ex d. Glossa, & d. cap. *Inter corporalia*.

An autem non possit Matrimonium corporale ratum, in aliis pluribus casibus dissolvi per speciale Pontifici dispensationem; hoc est quod hic queritur, & affirmat Glossa in d. cap. *Ex publico*, verb. *Consummatum*, ibi: *Vincensius dicit, quod Papa per dispensationem possit dissolvere tale Matrimonium.*

Porro quod Cordubensis, vinculum & obligationem Matrimonii esse de jure, & de naturali & naturali absoluto, ut est obligatio Matrimonii & Confectionis, negat Sanchez sup. disp. 14. n. 5. ibi: *Ad 4. dicitur, quod esse jus divinum naturale, aliud ab absolute, ut de non fornicando, non mendando, & in hoc nullo modo Pontifex dispensat: aliud fundatum in actu vel contractu humano, ut est votum & Matrimonium ratum, & in hoc potest dispensare; & sicut quando dispensat in voto, non dicitur absolute dispensare in jure nature, ex quo votum habet obligandi vim: sed tollit obligationis fundamentum, quam homo actu humano sibi imposuit, ut bene docet D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 10. ad 2. ita dum dispensat in Matrimonio rato, id facit destruyendo fundamentum contractus humani & quamvis idem fundamentum contractus humani sit etiam in Matrimonio consummato; Christus tamen noluit eam potestatem Pontifici concedere ratione significationis. Hæc dicitur.*

Item ad 5. dicit: licet Matrimonium sit Sacramentum; pendat tamen ex contractu humano, tamquam ex fundamento, super quem Papa potest: & hoc potest inhabilitare personas ad contrahendum Matrimonium, non tamen ad Beneficium vel Ordinem: quare dicendum est, Ecclesiam nihil posse circa Sacramentum, & contractum humano independentia; potest tamen, quando ex illo pendet, non directè & sed indirectè, dissolvendo contractum semel initum, vel impediendo ne incipiat. Ita Sanchez.

Et reverà, nimis patens est, obligationem seu vinculum Matrimonii non esse de jure Divino & naturali absoluto, ut est obligatio Baptismi, quæ nullam præterponit voluntatem aut actum hominis; sed quidem extra omne dubium est, quod de

Eug. 4. in suo Decreto: *Causa efficiens Matrimonii* (id est, vinculi seu obligationis Matrimonii) *regulariter est mutus consensus per verba de presenti expressus*. Ergo sicut in voto est jus divinum vel naturale non absolutum, sed ortum vel dependens ex præsupposita voluntate vel actu hominis, ut loquitur Cordubensis sup. ita etiam in Matrimonio est jus divinum & naturale non absolutum, sed ortum vel pendens ex præsupposita voluntate vel actu hominis, puta mutuo consensu, per verba de presenti expresso.

363. At verò in Baptismo, quæ, amabò, voluntas vel actus hominis requiritur, ut ejus susceptio obliget? Et consimiliter, quæ voluntas, aut quis actus hominis est necessarius, ut obliget præceptum non fornicandi, non mentiendi &c? Ergo non valet hic argumentum ab obligatione non mentiendi, non fornicandi &c. in quibus Pontifex non potest dispensare, ad obligationem Matrimonii rati, sed potiùs argumentandum est ab obligatione voti, in qua Pontifex potest dispensare, ad obligationem Matrimonii rati.

Assignatur dispensatio inter votum & Matr. ex Pontio.

Respondet Pontius sup. n. 16. Potestatem dispensandi in votis concessam Ecclesiæ ut credamus, majora urgent argumenta. Facile enim promittunt homines, facile eos poenitet promississe. Itaque magna in eo fragilitas est. Adde; promissionem sibi factam faciliùs Deum remittere, quam jus proximo quæsitum evertere, ad eò nostræ salutis studiosus est. Id quod etiam videmus in nonnullis aliis, in quibus occurrente præcepto Religionis & misericordiæ, quod simul adimpleri non potest, prævalere vult præceptum misericordiæ, juxta illud: *Misericordiam volo.* & *Sacrificium* Hæc ille.

364. Rejicitur.

Ego autem dico, facile etiam, & nimis facile aliqui hominibus obidine aut alio motivo excæcati, contumant Matrimonium; & facile eos contraxisse poenitet. Itaque magna in eo fragilitas est, quamvis major in votendo. Et id eò non tam sæpè dispensat Pontifex in Matrimonio rato, quam in voto.

Præterea: etiam per aliquod votum, puta solemnem Professionem, non tantum Deo acquiritur jus, sed etiam proximo, scilicet Prælato Religionis; & tamen in illo voto, secundum Multorum opinionem, dispensat Pontifex; quamvis non tam sæpè, veluti in aliis votis, quibus soli Deo acquiritur jus. Et sanè existimo, dispensare in Matrimonio rato, quandoque opus majoris misericordiæ esse, quam pacere esurientes, aut dare potum sitientibus.

365. Revertitur ad præceptum.

Si dixeris: hæc ratio locum habet etiam in Matrimonio consummato: Respondeo;

in Matrimonio consummato, præter mutuum consensum, super quo Pontifex habet jus, quia facere potest, ut non sufficiat ad validum Matrimonium; ut patet ex impedimentis dirimentibus, jure Ecclesiastico introductis; invenitur alius actus, scilicet copula carnalis, seu consummatio Matrimonii, in quam Pontifex nullum habet jus, nisi ut eam prohibeat; quid ergo mirum, si potiùs possit dissolvere Matrimonium ratum, quam consummatum?

Et quamvis Deus possit consummatum dissolvere, & dare potestatem hominibus dissolvendi; noluit tamen dare propter rationes sibi cognitatas. Noluisse autem dare, satis colligitur ex praxi, seu potiùs non praxi Ecclesiæ, quæ nunquam, etiam ad quæcumque incommoda evitanda; attentavit hujusmodi Matrimonium dissolvere; arbitror, quia si uno casu posset ex divina concessione solvere, aperiretur latissima via ad frequentissimam solutionem, quæ plus incommodi inferret bono communi, quam non dissolutio mali adferre possit.

Deus nõ de- dit potestatem hominibus dissolvendi Matrim. consummatum.

Sed dicit aliquis ex Pontio sup. n. 9. consummatum Matrimonium, quod attinet ad rationem, essentiam, integritatemque Matrimonii, nihil amplius habet, quam Matrimonium ratum; copulam enim, quæ consummatum efficitur, non pertinere ad essentiam integritatemque Matrimonii, ostendimus lib. 1. Itaque eà copulâ non traditur corpus, præcesserat enim mutua traditio in contractu; & quia ea præcesserat, id eò licita fuit copula; sed tantum est usus quidam rei traditæ, sicut usus vasis aurei vel argenti, post emptionem factam.

366. Obiectio ex Pontio.

Neque similiter per copulam quæritur conjugii majus vel fortius aliquod jus, cum per contractum Matrimonii, etiam non consummati, non tantum quæsitum sit jus ad rem, sed etiam in re. Adde; possessionem etiam ipsâ traditione celebrari in contractu.

367. Per copulam non acquiritur fortius jus.

Itaque in se neque substantiæ, neque integritatis, neque juris aliquid amplius habet consummatum, quam non consummatum, sed tantum addit usum aliquem rei traditæ atque possessæ, qui, saltem in sterilibus, non obtaret dispensationi, cum ex ea dispensatione non sequeretur indubitata prolis educatio. Ergo si traditio illa perpetua subjacet potestati Pontificis, etiam subjacebit, quamvis aliquis ejus usus intervenerit.

aut additur aliquid substantiæ vel integritatis.

Neque obstat aliqua peculiaris significatio, quæ convenire dicitur conjugio consummato; tum, quia Multi ex his, cum quibus disputamus, sentiunt, hanc significationem non esse peculiarem fidelium Matrimonii, sed convenire etiam Matrimonii

368. Neque obstat peculiaris significatio.

monii infidelium, & conjugis antiquae legis; in qua tamen dissolvebatur, etiam licet, Matrimonium consummatum. Tum etiam, quia sup. lib. 1. c. 12. & 13. offendimus ex significatione non reddi Matrimonii vinculum magis insolubile. Hactenus Pontius.

Solvitur obiectio.

Respondetur: etiam Multi sentiunt, hanc significationem esse peculiarem fidelium Matrimonii, atque ea ratione hanc Matrimonia esse magis insolubilia. Præterea; docent Aliqui, licet Matrimonium consummatum nihil plus habeat substantiæ; habere tamen aliquid plus integritatis, ut alibi offensum fuit, ratione cujus conjugibus acquiratur aliquod majus & fortius jus in mutua corpora.

369. *Alia obiectio ex Mat. 19.*

Si rursus objicias: de utroque Matrimonio dictum est Matth. 19. *Quod Deus conjunxit, homo non separet*; ergo vel utrumque est dissolubile per extraordinariam potestatem Pontificis, vel neutrum.

Diluitur. C. 7 de Convers. conjug.

Respondetur 1. secundum Multos Antecedens potest negari, juxta illud Alex. 3. cap. *Ex publico*, de Convers. conjug. in fine: *Sanè quod Dominus in Evangelio dicit, non licere viro, nisi ob causam fornicationis, uxorem suam dimittere, intelligendum est, secundum interpretationem sacri Eloquii, de his, quorum Matrimonium carnali copula est consummatum, sine qua consummari non potest.*

370. *Hæc verba Christi: Quos Deus conjunxit etc. intelligit D. Greg. de Matr. consummatum, 27. q. 2. c. 19.*

Et illud D. Greg. Papæ (ponitur cap. 19. 27. q. 2.) *Sunt, qui dicunt, Religionis causa conjugia debere dissolvi. Verum sciendum est, quia etsi hoc lex humana concessit, lex tamen divina prohibuit: Per se enim Veritas dicit: Quod Deus conjunxit homo non separet.*

Ubi, inquirunt, loquitur de Matrimonio consummato: uti & lex humana, quam citat, & est Authentica de Nuptiis, Collat. 4. Novell. 22. c. 4. & 5. *Distrahuntur itaque in vita contrahentium Matrimonia: alia quidem consentiente utraque parte, pro quibus nihil hic dicendum est, pactis causam, sicut utriusque placuerit, gubernantibus: alia verò per occasionem rationabilem, quæ etiam bona gratia vocatur: alia verò citra omnem causam: alia quoque cum causa rationabili.*

371. *Lex civilis secundum quam dissolvitur Matrimonium.*

Secundum occasionem itaque inculpabilem quando conversationem altera eligis pars ad meliorem migrans vitam, & sub castitate conversationem concupiscens: tunc enim lex alia nostra dicit licentiam esse viro & mulieri ad meliora migranti transigere Matrimonium, & abscedere, quodam brevi dimisso ei, qui relinquitur, solatio: quodcumque enim pacti fuerunt contrahentes ex morte fieri lucrum, hoc habere oportet eum, qui dimittitur ab altero, sive vir, sive mulier sit: eò quòd & iste quantum ad Matrimonium videtur mori, aliud pro alio vita eligens iter. Ita Justinianus Imperator.

Sed hæc lex repugnat præcepto Divino, ut sup. dicit Greg. si nimirum intelligatur præceptum de Matrimonio consummato, & dissolutione ejus quoad vinculum, & dimissa liceat inire aliud Matrimonium. Atque ita respondet Sanchez ad hanc objectionem sup. n. 5.

Sed quia nos sup. Concl. 1. contra hunc Auctorem diximus, verba illa Christi intelligenda esse etiam de Matrimonio rati, hinc aliter respondetur: Dum Pontius dissolvit Matrimonium ratum per dissolutionem in jure illo divino indissolubilem, non hominem, sed Deum, quo conjunxit, separet; argumento cap. *Inter eos* de Poralia, de Transl. Episc. libi: *Non enim humana, sed potius divina potestas consummatum spirituale dissolvitur, cum per translationem, depositionem aut cessionem, auctoritas Rom. Pontificis (quem constat esse Vicarium Jesu Christi) Episcopus ab Episcopo ratiore, & ideo tria hæc, quæ præmissa sunt in constitutione Canonica, quam in præfatione Divina, soli sunt Rom. Pontifici reservata hactenus.*

Ergo consimiliter dicere possumus eam auctoritate extraordinaria Pontificis (quem constat esse Vicarium Jesu Christi) Matrimonium ratum dissolvi, non humana, sed potius Divina potestate dissolvi, & hæc dissolutio, seu dispensatio non tam constitutione Canonica, quam institutione Divina, soli est Rom. Pontifici reservata.

Et ita non mirum, si nequeat Episcopus dispensare, eò etiam in sua Diocesi potest ea facere, quæ Pontifex potest facere in toto orbe, ut Aliqui volunt, excipiente quippe sunt res tam arduæ, circa quas Pontificis potestate merito dubitatur; cum enim deceat, gravissimas causas humo Christi Vicario reservari, censendum est Christum reservasse. Unde etiam datus nullus Episcopus attentari legitur, di dispensationem in sua Diocesi concedere.

Vel dic (inquit Sanchez sup. n. 5.) potest reservari jure Pontificio, nempe cap. *Inter eos* de Transact. ubi Pontifex instruitur iudices Ecclesiasticos inferiores, quando potestates ad compositionem & transactionem inducere debeant, ait: *Potest ad compositionem interponere partes tuas, & inchoare aliquid severitati detrabere, prout (sua Imperii, & excedentium multitudine procedente liberatione pensatis) videris expedire, exceptis nimirum casibus, qui compositionis sive dispensationis remedium non admittunt; atque conjugii Sacramentum, quod cum non solum apud Latinos & Græcos, sed etiam apud fideles & infideles existat, à severitate Canonica circa illud recedere non licebit.*

B O N A SACRAMENTA MATRIMONII

Ubi Gloss. verb. *Sacramentum*, inquit: Sic patet, quod in Matrimonio non habet transactio seu compositio locum, ut contra Matrimonium aliquid statuat, cum sit statutum ab ipso Domino in Paradiso: Quia quos Deus conjunxit, homo non separaret, ut 2.6. dist. Deinde opponitur..... Nec dispensatio locum habet, ut dicit hic. Sed contra videtur, quia circa Matrimonium dispensatur, 35 q. 3. Quaedam lex.

Dicas, in Matrimonio circa gradus, constitutione Canonica interdictos, dispensatio adhibetur ex justa causa, ut simul remaneant, in quo casu loquuntur contraria. Circa gradus lege Divina prohibitos, vel ut Matrimonia legitime contracta (intellige, carnali copula consummata, ut ibidem in margine notatur) separentur, nulla dispensatio adhibetur ab Ecclesia, & de tali dispensatione hic intelligitur, nam ut patet in integra, quidam uxores legitimas dimittent, & alias ducunt, cum talibus nulla dispensatio adhibetur, ut sic remaneant cum secundis.

Vel ergo d. cap. fin. loquitur de Matrimonio consummato, cui nequidem a Pontifice adhibetur dispensatio, ut separentur conjuges, & ad alias nuptias transcant; vel etiam intelligitur de rato, & ejus dispensationem reservat Pontifici, dum inferioribus iudicibus eam prohibet.

Sic etiam cap. Ex litteris, 2. de Sponsal. Pontifex precipit Episcopo, ut compellat ad sponsalia servanda, necdum (inquit Sanchez sup.) ad Matrimonium ratum, in qua lege, cum sit Superioris, nequit Episcopus dispensare.

Sed advertere debuisset hic Auctor, Pontificem ibi non precipere Episcopo, ut absolute compellat ad sponsalia servanda; sed cum hac limitatione: Nisi rationabilis causa obstitit: Sic enim rescribit: Fraternalitati tue mandamus, quatenus si hoc tibi constiterit, eum moneas, & si non acquieverit monitis, censuram compellas, ut ipsam (nisi rationabilis causa obstitit) in uxorem recipiat. Ac proinde ex hoc textu non recte probatur, Pontificem sibi reservasse dispensationem in Matrimonio rato; quippe plerique docent, nequidem Pontificem posse dispensare sine justa causa, ut infra videbimus.

Quidquid ergo sit de hoc jure, seu rescripto Pontificis, reservatio satis colligitur ex non usu; nam si Episcopi judicarent, se habere potestatem dispensandi in sua Diocesi, indubie aliquando ea uterentur; nusquam autem legitur aliquem Episcopum ea usum fuisse seu dispensasse. Et sane nemo dicit, Deum facere, quod facit Episcopus, cum solus Papa, & non Episcopus sit Vicarius Christi, adeoque si Episcopus separaret Matrimonium ratum, non

Deus, sed homo separaret, quos Deus conjunxit; secus quando separat Pontifex.

Respondet Cordubensis sup. Quamvis Papa auctoritate Dei, ut minister ejus faciat, quod facere potest, & ita Deus per ipsum id faciat: at dum Christus Matth. 19. dicit: Quod Deus conjunxit, homo non separaret, certe significavit, quod nullus homo ad id habet potestatem, a Deo sibi concessam, sed sibi soli reservavit; sicut & ad precepta juris Divini & naturalis absolute solvendum & dispensandum, ut dictum est. Hec ille.

Plane sic dictum est; sed & dictum est, & clare ostensum, obligationem Matrimonii non esse juris Divini & naturalis absolute, uti est obligatio non mentiendi, non fornicandi &c. & ideo haec responsio Cordubensis non subsistit.

Igitur non valet haec Consequencia: Pontifex potest dispensare; ergo etiam Episcopus; quia Pontifex id non facit, nisi per extraordinariam potestatem, quatenus caput Ecclesiae est, & Vicarius Christi, quae potestas, ut planum est, non competit Episcopis; & ideo ipsis non competit dispensare, sed potius eorum est, compellere conjuges ad consummationem Matrimonii, juxta illud Alex. 3. cap. Licet, de Sponsa duorum: Consultationi tuae taliter respondemus, quod si inter virum & mulierem legitimus consensus interveniat de praesenti &c. non licet mulieri alii nubere, et si nupserit, etiam si carnalis copula sit secuta, ab eo separari debet, & ut ad primum redeat, Ecclesiastica disciplina compelli.

Episcopi ergo est compellere, ut permanent conjuges in Matrimonio rato, utque legitimo tempore illud consumment, nisi superiori potestate dissoluti fuerint. Et consimiliter Principes seculares dispensare non possunt, aut debent in Matrimonio eorum, qui non subsunt Ecclesiae; sed eos compellere debent, tum ad permanendum in Matrimonio contracto, tum ad illud legitimo tempore consummandum.

Ex quo sequitur; Pontificem non posse dispensare in Matrimonio rato infidelium, etiam eorum, qui subsunt ipsius temporali jurisdictioni; siquidem Pontificia potestas ad eos se non extendit, qua tamen sola valet dispensare. Nec ideo infideles isti pejoris conditionis sunt, quam fideles, quia possunt & debent fieri fideles, quo facto, poterit Pontifex eorum Matrimonium ratum dissolvere, eo modo quo aliorum fidelium, scilicet existente justa causa, etiam altero eorum invito.

Quod requiratur justa causa, non solum ut dispensatio liceat, quod Omnes admittunt; sed etiam ut valeat, docent ii, qui asserunt;

377. Resp. Cordub.

Rejicitur.

378. Non valet. Papa potest dispensare, ergo etiam Episcopus.

379. Episcopi est compellere ad permanendum in Matrimonio, uti etiam Principis seculares.

Papa non potest dispensare in Matrimonio infidelium.

380. Requiritur justa causa.

ad licitè dispensandum.

firmant indissolubilitatem Matrimonii rati esse de jure naturali divino, in quo dispensatio Pontificis, absque causa iusta concessa, est profus irrita, ut Theologi communiter, ac juris utriusque DD. fatentur: & ita dicunt, Pontificiam dispensationem in voto simplici, sine iusta causa, esse irritam; quia voti vinculum est de jure naturali & divino.

Porro qui docent, indissolubilitatem talis Matrimonii esse de jure humano, plerique etiam docent, Pontificiam valide posse dispensare sine causa; quia receptissimum est, dispensationem Principis in propria lege absque causa, validam esse, licet Princeps dispensando peccet.

381. An etiam ad validè dispensandum.

Probatnr pars affirmans.

Ego autem, quia puto dispensationem, etiam in propria lege, sine causa, esse invalidam; et si dicerem (quod non) indissolubilitatem Matrimonii rati, jure tantum humano constitutam esse; adhuc nihilominus assererem, dispensationem in ea sine causa, non solum esse illicitam, sed etiam invalidam; ex hypothesi, quod maneat lex. Ratio mea est: quia lex iniusta, etiam iniustitia solum distributiva, non est lex; vel ergo tollitur obligatio legis, etiam respectu aliorum; adeoque non est dispensatio, sed abrogatio legis: vel manet obligatio respectu ejus, cum quo sine causa est dispensatum.

382. Dispensatio sine iusta causa est contra bonum commune.

Antecedens probatur: quia lex debet ferri pro bono communi; tali porro casu lex, remanens pro aliqua parte communitatis, esset contra bonum commune, & contra essentialia vinculum, quo homines in unum corpus coalescunt, ratione observantiae rationabilis eorumdem morum: facile etenim homines turbantur, quando vident, sibi plus oneris, quam aliis sine causa imponi. Undè scitè dixit Bernardus

S. Bernard.

lib. 3. de Confid. cap. 4. *Cum nihil horum est (enumeraverat causas iustas dispensandi) non planè dispensatio, sed crudelis dissipatio est.*

Concil. Trident.

Et Concil. Trident. sess. 25. de reform. c. 18. ait: *Frequentius legem solvere, exemploque potius, quam certo personarum, rerumque delectu, petentibus indulgere, nil aliud est, quam unicuique ad leges transgrediendas aditum aperire.*

383. Princeps dispensando sine iusta causa etiam in propria lege, excedit limites potestatis.

Igitur dispensando sine causa, etiam in propria lege, Princeps excedit limites suae potestatis, sibi à Deo & Repub. concessae, non praecise dispensando, sed volendo in tali casu alios obligare. Siquidem non censetur Deus & Respub. quorum minister est Princeps, dedisse potestatem, nisi quae est necessaria pro bono communi: haec autem non est necessaria, ut clarum est.

Veluti ergo Superior non censetur dare inferiori potestatem, ut pro libitu suo dispenseret, sed dumtaxat, ut dispenseret existente iusta causa; sic itidem, & non aliter,

Deus, aut Respub. censetur eam dedisse Principi. Quae enim disparitas? Si accepimus (inquit Apostolus 2. Cor. 10. v. 8.) aliquid a gloria suo de potestate nostra, quam dedit nobis Dominus in edificationem, & non in destructionem vestram: non erubescam.

Putas, quia vera esset lex lata pro tantum parte communitatis, praecise quae sic placet Principi? Scio, quia non potest esse quod lex sit praecipuum per se & naturae suae commune; unde aequaliter respicit omnes partes communitatis, ubi iusta ratio non distinguit.

Nec verum est, Principem esse dominum legis, & voluntatis suae, quoad exercitium; sed solum est dispensator communium bonorum Reipub. quibus bonum est lex; ac proinde sicut dispensatio non valide dispensat bona sibi communi, si cum debeat aequaliter dispensare, dispenset inaequaliter; ita nec Legibus inaequaliter dispensans legem. Dispensat potestatem aequaliter legem, qui aliis remanentibus obligatis, alios sine rationabili causa ab obligatione eximit.

Lex itaque non est proprium bonum Principis, sed communitatis; & quamvis voluntate Principis pendeat, quoad exercitium, ut ita dicam, non tamen quoad specificationem, non enim potest legem iniustam ferre. Et eodem modo mutatio legis, quamvis quoad exercitium sit in Principis potestate, potest enim totam legem abrogare cum vult, non tamen quoad specificationem; quia posito, quod vel mutare legem, debet eam iuste mutare; cum autem dispensat sine causa, mutat legem iniuste: at verò cum eam revocat sine causa non peccat contra iustitiam distributivam nec constituit legem iniustam; sed iniquè laeditur jus naturale, quod dicitur, legem communem uniformiter ab omnibus qui participant eandem obligationem, esse observandam.

Ex quo etiam patet, quare pro una altera vice cum tota communitate potest dispensari valide sine iusta causa; quia tunc quae ex tali dispensatione non resultat, est aliqua iniusta. Item; quare valeat absolutio à censura, data sine iusta causa ad hoc, c. Venerabilibus, §. Sententia, de Censur. Sentent. excom. in 6. quippe sententia illa tantum respicit eum, qui absolvetur, & qui absolvetur non dispensat in lege. Et eadem est ratio, quare iniusta venditio sit nullus itemque electio minus digni, praetermissio digniore &c. quia per haec non ponitur aliqua lex iniusta, sicut per dispensationem iniustam.

Unde dispensatio non habet suam rationem à potestate facti, sed à potestate iuris.

B. O. S. C. Sacramentum Matrimonii

id enim possumus, quod jure possumus; non enim operatur Legislator, ut dictum est, sicut dominus suae voluntatis; veluti operatur prodigus, alienans bona sua; sed sicut dispensator bonorum alterius. Atque haec satis de controversia, quae proprie non spectat ad praesentem tractatum.

Ceterum si quis me interrogat: ecquae causa justae dispensandi in Matrimonio ratio? Superius declaratae sunt. An autem haec omnes plenè sufficiant, judicet ille, qui putat se habere potestatem dispensandi, quae multis displicet, ut ex dictis patet, & iterum ab eis reprobatur: quia Pontifex nequit in Sacramentis dispensare, nec eorum materias aut formas alterare: hoc enim pertinet ad potestatem excellentiae Christi; sed Matrimonium ratum est verum Sacramentum; ergo &c.

Sed quis non videt, hanc reprobationem nullius esse momenti? An forte Matrimonium Sacramentum permanens est, veluti Eucharistia? Sole meridiano clarius est, non permanere, sed transire; estò maneat ejus effectus, scilicet gratia sanctificans, quousque per peccatum mortale destruat, & obligatio matrimonialis, quousque per legitimam auctoritatem dissolvatur.

Censent eum, qui destruit gratiam sanctificantem, alterare materias & formas Sacramentorum? Cur ergo ille alterare censetur, qui dissolvit obligationem matrimonialem? Nunquid in sententia Sanchez Matrimonium aliam habet materiam & formam, quam in sententia opposita? Et si Ecclesia potest facere, sicut de facto fecit, ut Matrimonium clandestinum hodie sit invalidum, quod olim erat validum, sine alteratione indebita materiae & formae, quidni absque tali alteratione possit Matrimonium contractum dissolvere? Non est relictus dubitandi locus.

Consimiliter non valet hoc argumentum: non minoris efficaciae est sanctificatio, quam Matrimonium efficit, eam, quam efficit Sacramentale, ut benedictio calicis & vestium; sed haec non potest per Pontificem auferri; ergo semel sanctificati & conjuncti per Matrimonium, non possunt non esse tales, dispensatione Pontificis.

Respondet Sanchez sup. n. 5. ad 6. distinguendo Majorem: non est minoris efficaciae, id est, non est minoris virtutis & dignitatis, concedo (inquit ille) sed est multò majoris; longè enim dignius est, facere sanctum per gratiam, quod praestat Sacramentum, licet ea sanctitas amitti possit, quam facere sanctum ministerialiter: non est tamen minoris efficaciae, id est, non est minus separabilis, nego; quia Matrimonium ratum non aliam sanctitatem efficit,

quam gratiam conferre, & repraesentare unionem Christi per gratiam, quae non tantum exigit subjectum, id est, conjugum subsistentiam, sed etiam immutationem voluntatis, quae mutata, cessat haec sanctitas. Effectus autem consecrationis calicis & benedictionis aliarum rerum, tantum pendet ex subjecti consistentia, quae manente, separari non potest. Haec ille.

Ego autem non video, quare Ecclesia non possit effectum consecrationis calicis & benedictionis aliarum rerum, manente subjecti consistentia, separare; quando illa consecratio & benedictio sunt merè juris Ecclesiastici. Nonne locus facit ex constitutione Ecclesiae certis quibusdam actibus polluitur & quasi execratur, ita ut indigeat reconciliatione, antequam divina Officia in eo peragi possint, uti prius poterant? Cur etiam Ecclesia non potuisset ordinare, ut iis vel similibus actibus, locus sacer perderet omnem suam sanctitatem, & jam esset profanus, ut ante consecrationem erat, nec possent in eo divina Officia peragi, nisi prius de novo benediceretur seu consecraretur? Non video quid obstat.

Fateor, non potest Ecclesia facere, ut talis locus non fuerit aliquando benedictus seu consecratus; sed neque facere potest, ut conjuges non fuerint aliquando benedicti & sanctificati, nec hoc facit per suam dispensationem. Quid ergo? Ut amplius non maneat vinculum Matrimonii, quod erat effectus Sacramenti Matrimonii. Et quare sic etiam non possit facere, ut effectus benedictionis calicis, id est, aptitudo ad consecrandum in eo sanguinem Domini, auferretur à calice, ipso in sua consistentia permanente?

Nunquid Ecclesia ex Religioso professo potest facere non profellum? Cur ergo ex conjugato, non possit facere non conjugatum? Et ex calice consecrato, id est, apto ad Sacrificium, facere non consecratum, id est, ineptum: nam ut sit aptus, vel ineptus, pendet ex dispositione Ecclesiae.

Dices: nequit Pontifex facere, ut hostia semel consecrata, definat esse talis, manentibus speciebus: ergo nec ut calix semel consecratus, definat esse talis, manente consistentia & figura calicis: ergo nec ut semel sanctificatus per Matrimonium, definat esse talis.

Respondeo neg. primam Consequentiam: Ratio disparitatis; quod consecratio calicis fit meri juris Ecclesiastici; consecrato autem hostiae juris Divini. Quantum ad secundam Consequentiam, Ecclesia non facit, ut semel sanctificatus per Matrimonium, definat esse talis; quia potest manere

390.

An possit tolli consecratio calicis, manente ejus substantia.

391.

Quid faciat Papa per sua dispensationem.

Ecclesia potest ex Religioso facere non Religiosum.

392.

Objectio.

Solutio.

sanctificatus etiam post dissolutum Matrimonium; sed solum facit, ut amplius non sit obligatus; quæ quidem obligatio est juris Divini, secundum receptissimam sententiam; equidem non indissolubilis, saltem per Deum; an etiam per Ecclesiam ex speciali Dei concessione, hoc est, de quo hæcenus disputavimus, adductis argumentis pro utraque parte, quæ & pro posse nostro solvimus.

Datur electio opinio- nis.
Eligat nunc Lector, quam maluerit partem, & non errabit in fide, aut bonis moribus. Nam & quælibet habet suos propugnatores, tam Theologos, quam Jurisperitos; equidem cum hac differentia, quod major pars Theologorum existimet, Pontificem non posse dispensare; plerique autem Jurisperiti, posse dispensare.

Doct. Seraphicus 4. dist. 27. a. 3. q. 2. in corp. sic ait: *Dicendum; quod insolubilitas consequitur Matrimonium non tantum consummatum, sed etiam ratum: & propter hoc etiam ratum est; quia quondam insolubilitatem, licet minorem, quam Matrimonium consummatum habet; habet tamen sibi competentem, sicut & illud. Sicut enim vinculum Matrimonii consummati est insolubile viventibus extremis vita corporali, nec solvitur, nisi morte corporali; sic nec Matrimonium ratum in quo est conjunctio mentium & animorum, potest solvi, nisi homo moriatur spiritualiter huic mundo, sive operi carnis, & hoc fit intrando Religionem, & emittendo votum castitatis solemne. Ex tunc enim solvitur Matrimonium, ex quo spiritualiter moritur. Et hoc probatur per illam Decret. Alex. de Convers. conjug. Ex parte tua. Concedendum est igitur Matrimonium illud esse insolubile suo modo, cum sit Sacramentum; nec separatur ab homine, sed a Deo, cui solemne votum continentia promittitur.*

Non videtur aliam dissolutionem, quam per ingressum Religionis, agnoscere.
Ubi D. Bonavent. non videtur agnoscere aliam dissolutionem Matrimonii rati, quam per ingressum Religionis. Atque isto casu Deum, non hominem separare. Et ideo communiter allegatur pro sententia, quæ docet, Pontificem non posse dispensare in Matrimonio rato. Eademque sententia adscribitur Doctori Subtili, verè an falsè, patebit ex dicendis Conclusionibus sequenti.

394. *An Papa possit dispensare in Matrimonio consummato infidelium, dum ambo baptizantur.* Sanchez.
Finem præcipienti Conclus. imponit resolutio hujus dubii: Utrum Papa possit dispensare in Matrimonio consummato infidelium, dum ambo baptizantur? Videtur (inquit Sanchez sup. disp. 17. n. 1.) non posse, cum per Baptismum fiat illud Matrimonium Sacramentum, & cum sit jam consummatum, repræsentabit indissolubilem unionem Christi cum Ecclesia, quæ est ratio omnimodæ indissolubilitatis Matrimonii consummati. Hæc ille.

Verum, quia nos cum Aliis diximus Sect.

4. Conclus. 6. Matrimonium infidelium non est fieri Sacramentum, quod iterum baptizetur, sed neque quod prior consensus renovetur; idcirco, propter hoc fundamentum, non possumus approbare illum conditionem.

Poteritne ergo dispensare? Secundum Omnes, qui docent, Papam non posse dispensare in Matrimonio rato, neque potest dispensare in hoc Matrimonio consummato. Sin autem possit dispensare in Matrimonio rato, posse etiam dispensare in hoc Matrimonio consummato, existime Navarr. l. 3. Consil. tit. de Convers. infidelium in 1. edit. Consil. 1. in 2. Consil. ad 2. dub.

Primò; quod quævis Matrimonium consummatum inter infideles sit legitimum, non est tamen ratum, secundum Omnes, quia non est Sacramentum. Cuius opinioniones puri Canonistæ, & Theologi, qui Castellones calluerunt, imò & Capet. & Michan. Matias à Medina, qui fuerunt facti puri Theologi, affirmant posse Papam ex iusta causa dispensare super Matrimonio à fidelibus contracto, nondum consummato; à fortiori poterit dispensare super Matrimonio contracto inter infideles, cum non sit ratum.

Secundò; quod nuptias facit consensus, & non concubitus. At copulatos solo consensu potest dissolvere Papa iusta de causa; ergo à fortiori conjunctos solo concubitu, nihil impedit Sacramentum, quod significat conjunctionem D. N. Jesu Christi & Ecclesie, quæ est inseparabilis.

Tertiò; quod licet nec Papa, nec alius Princeps possit regulariter dissolvere contractus suorum subditorum inter te, neque cum ipsomet factos; potest tamen iusta de causa id facere.

Quartò; quod licet Papa & alius Princeps, non recognoscens superiorem, non debeat velle prejudicare tertio legitime consentienti; potest tamen id facere consuetudine, juxta Reg. ff. de Regul. jur. l. 1. quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest. Ubi per factum legitur consensus expressus vel tacitus, vel aliquid aliud ei acquipollens. Ita Navarr.

Cujus sententia (inquit Sanchez sup. n. 2.) mihi placet: quia firmus est Matrimonium ratum fidelium, quam consummatum infidelium: majorem enim firmitatem sortitur Matrimonium ex ratione Sacramenti, quam habet ratum fidelium, quam ex ratione contractus naturalis, quam habet Matrimonium consummatum infidelium, & ita illud ratum, hoc non infidelium, & ita illud ratum, hoc non Matrimonium rato fidelium, poterit à fortiori in consummato infidelium: & faveat abbas cap.

B. O. S. C. C. Sacramentum

cap. Ex publico, n. 14. de Conuers. conjug. ubi ait, ex statuto Ecclesie dissolui Matrimonium per conuersionem solam alterius conjugis.

Nec obstat argumentum propositum; quia cum post factum Sacramentum, nondum consummatum sit, non representabit indissolubilem unionem Christi cum Ecclesia per carnem, & ita reputabitur tamquam Matrimonium ratum fidelium, quod Pontificis dispensatione dissolui possit. Hæc ille, nullum præterea citans Auctorem pro hac sententia.

De qua utique, Vasquez de Matr. disp. 2. cap. 6. postquam diffusè probauit, Matrimonium infidelium significare conjunctionem Christi cum Ecclesia, sic tandem ait num. 57.

Habet ergo huiusmodi infidelium Matrimonium, quidquid necessarium est, ut sit signum conjunctionis Christi & Ecclesie; idque ulqueadè verum est, ut sine nota aliqua negari non posse censeam.

Et prosequitur: Hæc omnia dixerim contra prædictos Theologos; eò quòd non solum eorum doctrinam hac in parte falsam existimem, sed etiam multò magis aliam, quam ex hac deducere non dubitarunt; videlicet, Matrimonium ratum & consummatum infidelium, cum ad fidem conuertuntur, dissolui posse auctoritate Pontificis, eò quòd non sit signum conjunctionis Christi cum Ecclesia, id quòd anno Domini 1588. cum ego Romæ essem, à Summo Pontifice Sixto 5. obtinere pro viribus contenderunt; sed repulsam passi sunt, in quorum sententiam nunquam subscribere volui. Ita Vasquez.

Quem sequitur Pontius lib. 9. c. 2. n. 8. dicens: Ego semper existimavi omninò certum, Matrimonium infidelium consummatum, non posse dissolui auctoritate Pontificis. Et quidem hanc fuisse hæcenus communem DD. sententiam, licet de Matrimonio rato aliter iudicauerint, dubitari non potest. Hæc ille. Continuo subdens, quòd jamjam audiuimus ex Vasquez.

Porro majoris explicationis gratià distinguit tres quæstionis status. Primus, inquit, est: cum uterque infidelis est, & in hoc casu planè est, non posse dissolui à Pontifice; quia non habet in illos potestatem; neque est, undè credatur, à Deo relictam esse hanc potestatem Pontifici, quamvis relinqui possit: uniuersè enim scriptum est à Paulo: *Quid ad nos de his, qui foris sunt, iudicare?* Ita Basiliius sup. n. 9. & merito; sed de hoc statu quæstionis hic non quæritur. De quo ergo?

Alter (prosequitur n. 10.) status quæstionis est; cum uterque est conuersus ad

fidem, & Matrimonium consummatum erat ante Baptismum, non postea; & in hoc casu etiam iudico, non posse Pontificem dispensare, neque dissolvere; quia jam suscepto Baptismo, est illud Matrimonium ratum & consummatum. Parùm autem refert, quòd ante Baptismum consummatum fuerit. Id quòd à posteriori colliges; tum, quia reuera effecti sunt una caro. Tum etiam; quia ex Matrimonio consummato ante Baptismum, nascitur post Baptismum affinitas vel irregularitas. Ergo reputatur pro consummatione, ac si post Baptismum facta fuisset; alias ea impedimenta non orientur ex copula, habita ante Baptismum. Hæc ille.

Arque de hoc statu hic disputatur, ut patet ex proposito dubio. Mihi quæ magis placet hæc sententia, propter rationem, mox à Pontio allegatam; quia tale Matrimonium, est Matrimonium consummatum baptizatorum; eque ac si post Baptismum rursum consummatum fuisset; undè, ut supra diximus, neque soluitur professione solemnè Religionis, quidquid Sanchez in contrarium doceat. Vide Concluf. 6.

Interrogas, quis sit tertius status quæstionis? Quando (inquit Pontius sup. n. 11.) unus ex eis tantum est conuersus ad fidem, altero in infidelitate permanente. Et etiam in hoc casu existimo, nequaquam Pontificem posse dispensare. Et in primis hæc sententia probatur ex dictis lib. 1. c. 12. & 13. de indissolubilitate Matrimonii, proueniente ex jure naturali tantum, cui nihil firmitatis addit significatio. Igitur si consummatum infidelium dissolui posset auctoritate Pontificis, planè etiam consummarum fidelium; maximè cum Multorum opinio sit, eam significationem conjunctionis hypostaticæ, à principio cuiusque Matrimonio conuenisse, ut retuli sup. lib. 1. Cerrè potestas dissoluedi Matrimonium consummatum, reduceretur ad quoddam incertissimum fundamentum, quòd in re tanti momenti sustineri non potest. Hæc ille.

Præterea (inquit n. 12.) quia quamvis demus, Matrimonium ratum fidelium auctoritate Pontificis dissolui posse; attamen DD. qui id asserunt, probabilem assignant rationem, ob quam credamus, à Deo relictam eam potestatem in Ecclesia; sicut potestatem dispensandi in votis, quorum obligatio est de Divino naturali jure: attamen ut credamus, dispensante Christo in eò, quòd dixit Matth. 19 *Quod Deus coniunxit homo non separet*, relictam esse potestatem in Ecclesia ad dissolueda Matrimonia infidelium contummarum, nulla lubest idonea ratio. Nam si alter infidelis conuertitur ad

402. Auctori magis placet hæc opinio.

403. Quis sit tertius status quæstionis.

Pontius. Non potest Papa dispensare quando unus tantum conuertitur ad fidem. Probatur 1.

404. Probatur 2.

398. Resp. ad arg. in oppositum.
399. Conuersionem infidelium docet Vasquez.

400. quem sequitur Pontius.
Distinguit autem tres quæstionis status. Primus.

401. alter.

fidem, vel alter vult cohabitare sine Creatoris injuria, vel non: si hoc secundum jam jure Divino dispositum est, ut separetur vinculum, cap. *Si infidelis*, 28. q. 1. & 1. Cor. 7. *Si infidelis discedit, discedat*. Si verò vult cohabitare, separari non potest ex Decreto Pontificis cap. *Quanto*, de Divortiiis. Ita Basilus.

1. Cor. 7.

405. *Approbat*
ab Auctore.
C. 7. de
Divort.

Et meritò, quia d. cap. rescribit Pontifex: *Si alter infidelium conjugum ad fidem Catholicam convertatur, altero vel nullo modo, vel non sine blasphemia Divini nominis, vel ut eum pertrahat ad peccatum mortale, ei cohabitare volente: qui relinquitur, ad secunda, si voluerit, vota transibit*. Ergo qui non relinquitur, ad secunda vota, etsi voluerit, non transibit: non relinquitur autem fidelis, quando infidelis legitime vult cohabitare, ut patet ex antedictis. Igitur ex d. cap. *Quanto*, nullatenus probatur, Pontificem posse dispensare, si infidelis velit pacifice cohabitare.

406.

Ostenditur
ex c. 8. de
Divort.

Immo oppositum ostenditur ex cap. *Gaudemus*, eod. quod est ejusdem Pontificis, ibi: *Qui autem secundum ritum suum legitimam repudiaverit uxorem: cum tale repudium veritas in Evangelio reprobaverit, nunquam eà vivente licite poterit aliam, etiam ad fidem Christi conversus, habere: nisi post conversionem ipsius illa renuat cohabitare cum ipso &c.* Si autem Pontifex tali casu posset dispensare, posset aliquando eà vivente licite aliam habere.

407.

Occurritur
objectioni ex
Pontio.

Quòd autem (inquit Pontius sup.) aliqui Gentiles ad fidem facilius converterentur, si liceret illis dimissà primà, aliam, quam magis diligunt, retinere, nulla idonea causa est, nisi laxare libidini habenas, & velle, ut Evangelium libidini & voluptati deserviat.

An quia Germaniæ Clerici ad Ecclesiæ gremium redirent, si illis licentia ineundi conjugia concederetur, id indulgendum esset? Minimè sanè; quo enim pacto credemus, illum erga Religionem esse affectum, qui erga legis naturalis obligationem male affectus est? Aut quo animo Religionem Christianam amplectetur, quam videt suæ voluptati & deliciis obsequentem?

Adde: quando ex parte unius facilis redderetur ingressus; ex parte tamen alterius, qui se deseri molestè ferret, esset difficilior, ut expendit optimè Innoc. in cap. *Gaudemus*, de Divort. Hactenus Pontius.

408.

Alia probatio
ejusdem
sententia ex
eod. Auct.

Deindè colligamus (prosequitur idem Auctor n. 13.) etiam non relictam hujusmodi potestatem Pontifici à Deo ex his, quæ certa sunt, hac consideratione. Nam Matrimonium istud consummarum infidelium vel dissolvitur, illis existentibus Catholicamenis, ante fidem susceptam, quod di-

ci non potest; quia ad Ecclesiam non pertinet ea, quæ foris sunt, judicare; neque in eos, qui nondum re ipsa fidem publicè protestati sunt susceptione Baptismi, suavertere potest jurisdictionem.

Si verò cum jam alter eorum ad fidem conversus est, altero in infidelitate remanente, cum in nondum conversum nullam Ecclesia habeat jurisdictionem, separe non potest volentem cohabitare sine Creatoris injuria, & perleverare in contracto, à se inito, firmo jure naturali.

Si verò jam uterque ad fidem conversus sit, eorum Matrimonium susceptione Baptismi, sine novo consensu, sit ratum consummatum; ut ex Pontificum Decretis & DD. communi sententiâ probavi lib. 1. Hæc ille. Quæ omninò sufficiunt, ad dubium propositum resolvendum pro parte negativa.

Illam ergo amplector, & ad rationes Novarri pro parte affirmati vadi primam quæ, licet eadem dico; licet demus, posse Pontificem auctoritate dissolvi Matrimonium tum infidelium non consummatum, non idòtendum est, posse dissolvi Matrimonium consummatum infidelium. Est enim ratio (inquit Pontius sup. n. 17.) ob quam potest cum aliquo fundamento asseri, facultatem illam concessam, vel relictam Ecclesiæ in eo casu, quæ sine fundamento asseritur in isto, ut ostensum est. Nam quòd Divina auctoritate dissolvi posset, non dubitamus cum in lege veteri non solum permittitur, sed licita repudia fuerint, ut diximus sup. suo loco. Itaque non est petenda ratio ex eo, quòd Matrimonio consummato infidelium non conveniat ea significatio, quæ convenit consummato fidelium; sed ex eo, quòd non est, unde talis facultas concessa colligatur; quin potius multa sunt, quæ oppositum convincunt, ut supra ostendimus. Ex quibus etiam patet responsio ad objectionem.

Ad tertiam respondeo cum eodem auctore; licet alios contractus posset potestatem humana dissolvere iusta de causa, quæ in naturâ suâ non sunt perpetui; hæc tamen naturâ suâ perpetuus est, & inde omnem firmitatem habet.

Et eodem modo responderetur ad quartam, scilicet, non pendere in hoc contractu dissolutionem ex consensu partium, & ex voluntate à Deo supremo Domino posse dissolvi. Cùmque non constet, datam esse à Deo Pontifici facultatem dissolvendi, sed potius oppositum; non potest, etiam cum partium consensu, is contractus dissolvi.

Ad auctoritatem Abbatis, cap. *De publico*, n. 14. de *Convers. conjug.* quam adducit Sanchez, & sic sonat: *Unde videmus, quòd*

circa Matrimonium infidelium Ecclesia statuit, ut certo casu dissolvatur, ut in d. cap. Quanto, Dico: Ecclesiam in d. cap. nihil novi statueri circa Matrimonium infidelium in casu proposito; sed solum declarare, quid a Deo statutum sit in casu, quo unus infidelis convertitur, & alter non vult pacifice cohabitare, ut patet ex illis verbis: *Et in hoc casu intelligimus, quod ait Apostolus: Si infidelis discedit, discedat: frater enim vel soror non est servituti subiectus in huiusmodi: & Canonem etiam in quo dicitur: Contumelia Creatoris solvit ius Matrimonii circa eum, qui relinquitur.*

connubia, sed etiam alia necessitate suadente. Quidni ergo Pontifex ibi locutus fuerit juxta sententiam Navarri?

Video id posse dici; adeoque sententiam eius satis probabilem esse, quamvis opposita sit magis tuta & probabilior; quam præter citatos, sequitur Aversa hinc q. 2. sect. 5. §. Postremo. Quia, inquit, non est eadem ratio Matrimonii consummati tempore infidelitatis, cum Matrimonio tantummodo rato inter fideles.

Si autem à me quæritur; an Ecclesia solvat Matrimonium ratum inter fideles per solemnem Professionem Religionis, ita ut remanens in sæculo, possit ad alias nuptias transire? Respondeo & dico:

CONCLUSIO VIII.

Matrimonium ratum inter fideles solvitur quoad vinculum per solemnem Professionem Religionis.

IN hac Conclusione omnes ferè Catholici DD. conveniunt, etiam qui ante Tridentinum scripserunt, & omnes omninò convenire debent post Concil. Tridentinum, quod in terminis eam definivit sess. 24. Can. 6 sequentis tenoris: *Si quis dixerit, Matrimonium ratum, non consummatum, per solemnem Religionis Professionem alterius conjugum non dirimi, anathema sit.*

Ita PP. hujus Concilii intellexerunt antiqua jura, quæ concedunt conjugibus ante Matrimonii consummationem liberum ingressum Religionis; intellexerunt, inquam, per eum ingressum, subsecutà Professione, non solum Matrimonium dissolvi quoad thorum & cohabitationem, sed verè dirimi quoad vinculum; ita, ut parti remanenti liberum sit ad alias nuptias transire.

Sed, dicit aliquis; amabò, quæ ist hæc jura antiqua? Jam edissero. Antiquissimum est Eusebii Papæ (qui sedit anno Christi 309) & refertur 27. q. 2. cap. 27. *Desponsatam puellam non licet parentibus alii viro tradere: licet tamen illi monasterium sibi eligere.* Quod Gloss. ibi verb. *Monasterium*, & DD. communiter intelligunt de puella desponsata de præsentia ante Matrimonii consummationem; & patet ex eo, quod dicitur: *Alii viro tradere*; ergo prior, cui fuerat desponsata, jam erat vir ejus, scilicet per Matrimonium ratum; cum ante illud solum foret sponsus, & non vir, in magis obvia significatione.

Clarius id expressit Alex. 3. rescribens Salernitano Archiepiscopo (& ponitur cap. 2. de Convers. conjug.) *Verum post consensum*

Aversa sequitur sententiam Pontii.

415. Probatur Conclus. ex Concil. Trident.

416. Et aliis antiquis jurisconsultis, cap. 27. §. 2. quod est Eusebii Papæ.

417. Et cap. 2. de Convers. conjug. legiti-

412. Meretur difficultas aliqua ex quoque datur hinc Greg. 13.

413. Resp. Pontii.

414. Impugnatur.

Relat una difficultas ex quibusdam literis Greg. 13. quas reulimus Concluf. 4. n. 201. in quibus decernit; ut si infidelis conjugis consensus, an velit cohabitare, requiri non possit, confectâ super eo probatione legitimâ, liberè & licitè is, qui conversus est, alteri nubat; valeatque Matrimonium istud, etiam si postea infidelis conjug accesserit, probetque vel se non fuisse requisitum, aut quò minus responderet, impeditum fuisse legitime, velleque se aut ad fidem convertere, aut saltem sine Creatoris injuria vitam agere cum charissimo conjug. Quæ literè videntur niti sententiæ Navarri.

Respondet Pontius n. 17. neque niti illi opinioni, neque illam supponere; sed merito præsumit Pontifex, conjugem qui tanto tempore non apparet, & ita laret, ut inveniri non possit, licet requiratur, reverà noluisse cohabitare. Illi autem postea accedenti, non credit non habuisse voluntatem non cohabitandi; si quidem tandem latuit, etiam requisitus, nec quæsitavit maritum; sed præsumit meritò, priorem voluntatem non cohabitandi revocasse, quantumvis ille probet, se fuisse legitime impeditum, & judicat eas probationes non niti veritate: eam autem revocationem, jam alio Matrimonio, per fidelem inito, locum non habere.

Vel dic: in eo casu non dispensare Pontificem, sed declarare Divinum jus, & quomodo intelligendus sit casus ille, quando non vult infidelis cohabitare; scilicet, ut non solum quando requisitus non vult, sed quando longo tempore elapso non venit, ne fidelis, ut inquit Paulus, sit servituti subiectus in huiusmodi. Hæc ille.

Sed reverà, dicit aliquis, plus videntur significare verba Pontificis, dum ait: *Idcirco nos, attendentes huiusmodi connubia, inter infideles contracta, vera quidem, non tamen adeo rata censeri, ut necessitate suadente dissolvi non possint, singulis dierum locorum Ordinariis & Parochis ac Presbyteris Societatis Jesu &c. concedimus facultatem dispensandi &c.* In quibus verbis Pontifex innuere videtur, non solum in illo casu posse dissolvi huiusmodi